

II

(Teatised)

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE, ORGANITE JA ASUTUSTE TEATISED

EUROOPA KOMISJON

KOMISJONI TEATIS

Riigiabimeetmete ajutine kriisiraamistik majanduse toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale

(2022/C 426/01)

1. VENEMAA KALLALETUNG UKRAINALE, SELLE MÕJU ELI MAJANDUSELE JA VAJADUS AJUTISTE TOETAVATE RIIGIABIMEETMETE JÄRELE

- (1) 22. veebruaril 2022 tunnustas Venemaa Ukraina valitsuse kontrolli alt väljas olevaid Donetsk ja Luhanski oblasti ebaseaduslikult iseseisvate üksustena. 24. veebruaril 2022 alustas Venemaa Ukraina vastu provotseerimata ja põhjendamatut sõjalist agressiooni. Euroopa Liit (EL) ja rahvusvahelised partnerid reageerisid viivitamata Ukraina territoriaalse terviklikkuse, suveräänsuse ja sõltumatuse rängale rikkumisele, kehtestades piiravad meetmed (sanktsioonid). Sanktsioonid kehtestati ka Valgevene suhtes, sest Valgevene aitab Venemaa sõjalisele agressioonile kaasa. Järgnenud nädalatel võeti vastu täiendavaid meetmeid ja olukorra arenedes võidakse veel vastu võtta uusi meetmeid. Venemaa omakorda otsustas võtta teatavaid piiravaid majanduslikke vastumeetmeid ⁽¹⁾.
- (2) Venemaa sõjalisel agressioonil Ukraina vastu, kehtestatud sanktsioonidel ja muu hulgas Venemaa võetud vastumeetmetel on majanduslikud tagajärjed kogu siseturule. Mõju ELi ettevõtjatele võib avalduda mitmeti, nii otse kui ka kaudselt. See võib seisneda nõudluse vähenemises, kehtivate lepingute ja projektide katkemises koos vastavast käibest ilmajäämisega, tarneahela, eriti toorainete ja eeltoodete tarneahela häiretes või selles, et muudki sisendid ei ole enam kättesaadavad või taskukohased.
- (3) Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu on toonud kaasa teatavate toodete, eelkõige Ukrainast ELi imporditava teravilja ja taimetõli, aga ka ELis Ukrainasse eksporditava kauba tarneahelate häired. Märkimisväärselt on mõjutatud energiaturg – elektri- ja gaasihinnad on ELis tugevasti tõusnud. Seda turgu mõjutab juba nädalaid enne Venemaa Ukraina-vastase sõjalise agressiooni tegelikku algust pelgalt selle toimumise tõenäosus. Kõrgetel energiahindadel on negatiivsed tagajärjed mitmele majandussektorile, sealhulgas COVID-19 pandeemia tõttu eriti tugevasti kannatanud sektoritele, nagu transport ja turism. Mõju on juba tunda ka finantsturgudel, kus on eelkõige probleeme likviidsusega ja turu volatiilsusega kaubanduses. Venemaa sõjaline agressioon Ukrainas on toonud kaasa ka Ukraina kodanike ulatusliku sundrände nii riigi sees kui ka naaberriikidesse. ELi saabub ennenägematul hulgal pagulasi. Sellel on kaugeleulatuvad humanitaar- ja majanduslikud tagajärjed.

⁽¹⁾ 6. märtsil 2022 võttis Venemaa Föderatsiooni valitsus näiteks vastu dekreeidi nr 299, millega muudetakse patendiomanikule makstava hüvitise summa kindlaksmääramise meetodika paragrahvi 2. Seda meetodikat rakendatakse juhul, kui otsustatakse hüvitise maksmise üle leiutise või kasuliku mudeli kasutamise korral või leiutise kasutamise korral ilma patendiomaniku nõusolekuta ning maksmise korra üle. Selle muudatusega nähakse ette, et „välisriikide patendiomanike leiutise, kasuliku mudeli või tööstusdisainilahenduse kasutamise eest ei maksta hüvitist, kui need riigid panevad toime „ebasõbralikke tegusid““.

- (4) Geopoliitilisel kriisil, mille on põhjustanud Venemaa kallaletung Ukrainale, on tugev mõju ka põllumajandusele, toiduainetööstusele ning kalandus- ja vesiviljelussektorile. Kõrged energiahinnad kergitavad omakorda väetisehindu. Väetiste tarnimist mõjutavad ka piirangud väetiste impordile Venemaalt ja Valgevenest. Kriis piirab tõenäoliselt tugevasti teravilja (eelkõige maisi ja nisu) ja õliseemnete (päevalill, raps) või tärklise tuletiste tarnimist Ukrainast ja Venemaalt, mistõttu oodata loomasööda hindade märgatavat tõusu. Energia-, väetise-, teravilja- ja õlihindade tõusu kombineeritud mõju tunneb kõige tugevamini loomakasvatussektor (⁷). Ukraina on ka oluline taimeõlide (eriti päevalilleõli) tootja ja eksportija. Nende toodete hinnatõus mõjutab toiduainetööstust ja sunnib selle esindajaid otsima uusi alternatiive.
- (5) Teine probleem on see, et sõjaolukorra või sanktsioonide tõttu ei ole võimalik jätkata ELi toodete tarnimist Ukrainasse ega potentsiaalselt ka Venemaale ja Valgevenesse. Peamiselt puudutakse see veini ja kangeid alkohoolseid jooke, töödeldud toitu (sealhulgas töödeldud puu- ja köögivilja), šokolaadi, maiustusi ja imiku piimasegusid ning Venemaa puhul ka lemmikloomatoitu, Valgevene puhul puu- ja köögivilja ja Ukraina puhul enamikku põllumajandustooteid.
- (6) Olukorda raskendab tootmiskulude järsk kasv, mis tuleneb osaliselt lämmastikväetiste kulude suurenemisest maagaasi hinna erakordselt suure tõusu tõttu, aga ka otsesest energiakasutusest põllumajanduslikes tootmisprotsessides. Kuna Venemaa ja Valgevene on kõigi kolme peamise väetise (lämmastik, fosfor, kaalium) olulised tootjad ja eksportijad, kergitavad sanktsioonid väetiste hindu veelgi kõrgemale.
- (7) Komisjon on otsustanud eespool kirjeldatud arvestades vastu võtta käesoleva teatise, et täpsustada kriteeriume, mille alusel hinnata selliste riigiabi meetmete kokkusobivust siseturuga, mida liikmesriigid võivad võtta leevendamaks majanduslikku mõju, mis tuleneb Venemaa kallaletungist Ukrainale ning ELi ja selle rahvusvaheliste partnerite kehtestatud sanktsioonidest ja nende vastumeetmetest (mida on näiteks võtnud Venemaa) (⁸). Liikmesriikide ja ELi institutsioonide koordineeritud majanduslik reaktsioon on äärmiselt oluline ELile avalduva vahetu negatiivse sotsiaalse ja majandusliku mõju leevendamiseks, et säilitada majandustegevus ja töökohad, ning struktuursete kohanduste tegemiseks, et tulla toime uue majandusolukorraga, mille on tekitanud Venemaa Ukraina-vastanesõjaline agressioon.

1.1. Euroopa Liidu ja selle rahvusvaheliste partnerite kehtestatud sanktsioonid

- (8) Pärast Venemaa provotseerimata ja põhjendamatut kallaletungi Ukrainale on Euroopa Liidu Nõukogu leppinud kokku mitmes piiravate meetmete pakettis.

(⁷) Ukraina on ELi jaoks suuruselt neljas toiduainete välistarnija ja peamine teravilja (52 % ELi maisiimpordist ja 19 % pehme nisu impordist), taimeõli (23 %) ning õliseemnete (22 %, eelkõige rapsiseemned: 72 %) tarnija. Toiduainete hinnad on kogu maailmas juba niigi kõrged ja võivad praegust olukorda arvestades veelgi tõusta.

(⁸) Näiteks oli WIPO üleilmse kaubamärkide andmebaasi, WIPO üleilmse disainilahenduste andmebaasi ja andmebaasi PatentSight järgi ELi ettevõtjatel Venemaal 2022. aasta märtsis ligikaudu 150 000 kehtivat kaubamärki, 2 000 kehtivat tööstusdisainilahendust ja 44 000 kehtivat patenti. Venemaal kaitstud ELi ettevõtjate kaubamärgid puudutavad peamiselt järgmisi sektoreid: farmaatsia, kosmeetika, autotööstus, keemia- ja tarbekaubad ning moe- ja luksuskaubad. Arvestades Venemaal 6. märtsil 2022 vastu võetud dekreed nr 299 (millega muudetakse patendiomanikule makstava hüvitise kindlaksmääramise metoodikat; vt joonealune märkus nr 1) ebamäära st sõnastust ning ELi ettevõtjatele ja nende immateriaalsele varale Venemaal avalduvat majanduslikku riski, võib sellisel vastumeetmel olla ELi ettevõtjatele ulatuslik kahjulik mõju.

- (9) 23. veebruaril 2022 leppis nõukogu kokku paketi, mis sisaldab i) sihipäraseid sanktsioone Venemaa Riigiduuma 351 liikme ja veel 27 isiku vastu, ii) piiranguid majandussuhetele Ukraina valitsuse kontrolli alt väljas olevate Donetsk ja Luhanski oblastitega ning iii) piiranguid Venemaa juurdepääsule ELi kapitali- ja finantsturgudele ning -teenustele ⁽⁴⁾.
- (10) 25. veebruaril 2022 leppis nõukogu kokku täiendavates Venemaa-vastastes sanktsioonides, mille sihtmärgiks on: i) finantssektor, ii) energeetika-, kosmose- ja transpordisektor (lennundus), iii) kaheksakümnendate kasutusega kaubad, iv) ekspordikontroll ja ekspordi rahastamine, v) viisapoliitika ning mille hulgas on vi) täiendavad sanktsioonid Venemaa ja teiste (sealhulgas Valgevene) üksikisikute suhtes ⁽⁵⁾.
- (11) 28. veebruaril 2022 otsustas nõukogu sulgeda Euroopa õhuruumi Vene õhusõidukitele ja võttis vastu ennetusmeetmed tagamaks, et Venemaa keskpank ei saa kasutada oma rahvusvahelisi reserve viisil, mis kahjustab võetud meetmete mõju ⁽⁶⁾. Samuti võttis nõukogu vastu täiendavad sanktsioonid Venemaa isikute vastu ⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ Nõukogu 23. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/259, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 42I, 23.2.2022, lk 1); nõukogu 23. veebruari 2022. aasta rakendusmäärused (EL) 2022/260 ja 2022/261, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 42I, 23.2.2022, lk 3; ELT L 42I, 23.2.2022, lk 15); nõukogu 23. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/262, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 42I, 23.2.2022, lk 74); nõukogu 23. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/263, mis käsitleb piiravaid meetmeid vastusena valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetsk ja Luganski oblastite tunnustamisele ja korraldusele siirda nendele aladele Venemaa relvajõud (ELT L 42I, 23.2.2022, lk 77); nõukogu 23. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/264, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 42I, 23.2.2022, lk 95); nõukogu 23. veebruari 2022. aasta otsused (ÜVJP) 2022/265 ja 2022/267, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 42I, 23.2.2022, lk 98; ELT L 42I, 23.2.2022, lk 114) ning nõukogu 23. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/266, mis käsitleb piiravaid meetmeid vastusena valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetsk ja Luhanski oblastite tunnustamisele ja korraldusele siirda nendele aladele Venemaa relvajõud (ELT L 42I, 23.2.2022, lk 109).

⁽⁵⁾ Nõukogu 25. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/327, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 48, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/328, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 49, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/329, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 50, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/330, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 51, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/331, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 52, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/332, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 53, 25.2.2022, lk 1); nõukogu 25. veebruari 2022. aasta otsus (EL) 2022/333 Euroopa Ühenduse ja Venemaa Föderatsiooni vahelise Euroopa Liidu ja Venemaa Föderatsiooni kodanikele viisade väljastamise lihtsustamise lepingu täitmise osalise peatamise kohta (ELT L 54, 25.2.2022, lk 1).

⁽⁶⁾ Nõukogu 28. veebruari 2022. aasta määrus (EL) 2022/334, millega muudetakse nõukogu määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 57, 28.2.2022, lk 1), ning nõukogu 28. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/335, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 57, 28.2.2022, lk 4).

⁽⁷⁾ Nõukogu 28. veebruari 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/336, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 58, 28.2.2022, lk 1), ning nõukogu 28. veebruari 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/337, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 59, 28.2.2022, lk 1).

- (12) Nõukogu võttis 1. märtsil 2022 vastu täiendavad meetmed: i) valitud Venemaa pankade eemaldamine SWIFT-süsteemist, ⁽⁸⁾ ii) meetmed Vene riigile kuuluvate meediakanalite Russia Today ja Sputnik levitatava desinformatsiooni vastu ⁽⁹⁾.
- (13) Võttes arvesse Valgevene rolli sõjalisele agressioonile kaasa aitamisel, otsustas nõukogu 2. märtsil 2022 kehtestada Valgevene suhtes täiendavad sanktsioonid, mis on seotud tubakatoodete, mineraalidest toodete, kaaliumkloriidi (potast) sisaldavate toodete, puittoodete, tsemenditoodete, raua- ja terasetoodete ning kummitoodete tootmiseks kasutatavate kaupadega kauplemisega. Samuti keelas ta kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi Valgevenes või kasutamiseks Valgevenes, selliste kaupade ja sellise tehnoloogia ekspordi, mis võivad aidata kaasa Valgevene sõjalisele, tehnoloogilisele, kaitse- ja julgeolekualasele arengule, ning masinate ekspordi, kehtestades ühtlasi nendega seonduvate teenuste osutamise piirangud ⁽¹⁰⁾. Nõukogu võttis vastu ka üksikmeetmed 22 Valgevene isiku suhtes ⁽¹¹⁾.
- (14) 9. märtsil 2022 võttis nõukogu vastu meetmed, mis on suunatud Valgevene finantssektorile. Nende hulgas on SWIFT-süsteemile juurdepääsu keeld kolmele Valgevene pangale, keeld teha tehinguid Valgevene keskpangaga, piirangud Valgevenest ELi suunduvatele rahavoogudele ja keeld tarnida Valgevenesse europangatahti ⁽¹²⁾. Lisaks kehtestas ta täiendavad piiravad meetmed merenavigatsioonikaupade ja raadiosidetehnoloogia eksportimise suhtes Venemaale. Lisaks kehtestas nõukogu piiravad meetmed veel 160 isiku suhtes ⁽¹³⁾. Nõukogu leppis 15. märtsil 2022 kokku täiendavates valdkondlikes ja individuaalsetes meetmetes Venemaa vastu ⁽¹⁴⁾. Eelkõige otsustas nõukogu i) keelata tehingud teatavate Vene riigi omaduses olevate ettevõtetega, ii) keelata kõikidele Venemaa isikutele ja üksustele igasugune krediitdireitinguteenuste osutamine ning juurdepääs krediitdireitingualase tegevusega seotud tellimisteenustele, iii) laiendada loetelu Venemaa kaitsektori ja tööstusliku baasiga seotud isikutest, kelle suhtes kehtestatakse rangemad ekspordipiirangud seoses kahesuguse kasutusega kaupadega ning kaupade ja tehnoloogiaga, mis võivad aidata kaasa Venemaa kaitse- ja julgeolekusektori tehnilisele arengule, iv) keelata uued investeeringud Venemaa energeetikasektoris ning kehtestada üldine piirang seadmete, tehnoloogia ja teenuste eksportimisele Venemaa energiatööstusele, ja v) kehtestada täiendavad kaubanduspiirangud rauale ja terasele ning
-
- ⁽⁸⁾ Nõukogu 1. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/345, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 63, 2.3.2022, lk 1), ning nõukogu 1. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/346, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 63, 2.3.2022, lk 5).
- ⁽⁹⁾ Nõukogu 1. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/350, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 65, 2.3.2022, lk 1), ning nõukogu 1. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/351, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 65, 2.3.2022, lk 5).
- ⁽¹⁰⁾ Nõukogu 2. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/355, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 765/2006, milles käsitletakse piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes (ELT L 67, 2.3.2022, lk 1), ning nõukogu 2. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/356, millega muudetakse otsust 2012/642/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes (ELT L 67, 2.3.2022, lk 103).
- ⁽¹¹⁾ Nõukogu 1. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/345, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 63, 2.3.2022, lk 1), ning nõukogu 2. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/354, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 63, 2.3.2022, lk 5).
- ⁽¹²⁾ Nõukogu 9. märtsi määrus (EL) 2022/398, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 765/2006, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu (ELT L 82, 9.3.2022, lk 1).
- ⁽¹³⁾ Nõukogu 9. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/394, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 81, 9.3.2022, lk 1).
- ⁽¹⁴⁾ Nõukogu 15. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/427, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 87I, 15.3.2022, lk 1); nõukogu 15. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/428, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 87I, 15.3.2022, lk 13).

luksuskaupadele ⁽¹⁵⁾. Lisaks otsustas nõukogu kehtestada sanktsioonid Venemaa olulisemate oligarhide, lobistide ja propagandistide vastu ning tähtsamate ettevõtete vastu lennundus-, sõjandus- ja kaheksa kasutusega kaupade, laevaehitus- ja masinaehitussektoris ⁽¹⁶⁾.

(15) 3. juunil 2022 võttis nõukogu vastu kuuenda sanktsioonide paketi, ⁽¹⁷⁾ pidades silmas Venemaa jätkuvat sõjalist agressiooni Ukraina vastu, Valgevene toetust sellele ja teateid Venemaa relvajõudude hirmutegudest. Pakett hõlmab järgmist: 1) keeld importida Venemaalt toornaftat ja rafineeritud naftatooteid, v.a mõned erandid; 2) SWIFT-süsteemile juurdepääsu keeld veel kolmele Venemaa pangale ja ühele Valgevene pangale; 3) veel kolme Vene riigi omandis oleva kanali ringhäälingutegevuse peatamine liidus. Samuti võttis EL vastu sanktsioonid veel 65 isiku ja 18 üksuse vastu. Nende hulka kuuluvad isikud, kes vastutavad Butšas ja Mariupolis toime pandud jõhkrate massikuritegude eest.

(16) Nõukogu võttis 21. juulil 2022 vastu seitsmenda paketi, mida nimetatakse ka sanktsioonide säilitamise ja ühtlustamise paketiks ⁽¹⁸⁾ ning mis koosneb järgmistest lisameetmetest: 1) kulla impordikeeld; 2) tugevdatud aruandlusnõuded isikutele, kelle suhtes kohaldatakse sanktsioone; 3) sihipärased ekspordikeelud; 4) sadamasse sisenemise keeld; 5) finantssanktsioonid; 6) toiduga kindlustatus ja energiapuudused; 7) meditsiinilised ja ravimeid käsitlevad erandid. Ühtlasi lisas liit varade külmutamise loetellu 54 isikut ja 10 üksust.

⁽¹⁵⁾ Nõukogu 15. märtsi 2022. aasta määrus (EL) 2022/428, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 87I, 15.3.2022, lk 13), ning nõukogu 15. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/430, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 87I, 15.3.2022, lk 56).

⁽¹⁶⁾ Nõukogu 15. märtsi 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/427, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 87I, 15.3.2022, lk 1), ning nõukogu 15. märtsi 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/429, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 87I, 15.3.2022, lk 44).

⁽¹⁷⁾ Nõukogu 3. juuni 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/876, millega rakendatakse määruse (EÜ) nr 765/2006 (mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu) artikli 8a lõiget 1 (ELT L 153, 3.6.2022, lk 1); nõukogu 3. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/877, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 765/2006, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu (ELT L 153, 3.6.2022, lk 11); nõukogu 3. juuni 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/878, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 153, 3.6.2022, lk 15); nõukogu 3. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/879, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 153, 3.6.2022, lk 53); nõukogu 3. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/880, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 153, 3.6.2022, lk 75); nõukogu 3. juuni 2022. aasta rakendusotsus (ÜVJP) 2022/881, millega rakendatakse otsust 2012/642/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu (ELT L 153, 3.6.2022, lk 77); nõukogu 3. juuni 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/882, millega muudetakse otsust 2012/642/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Valgevenes ja Valgevene osalemisega Venemaa agressioonis Ukraina vastu (ELT L 153, 3.6.2022, lk 88); nõukogu 3. juuni 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/883, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 153, 3.6.2022, lk 92); nõukogu 3. juuni 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/884, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 153, 3.6.2022, lk 128); nõukogu 3. juuni 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/885, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 153, 3.6.2022, lk 139).

⁽¹⁸⁾ Nõukogu 21. juuli 2022. aasta määrus (EL) 2022/1269, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 193, 21.7.2022, lk 1); nõukogu 21. juuli 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/1270, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 193, 21.7.2022, lk 133); nõukogu 21. juuli 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/1271, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 193, 21.7.2022, lk 196); nõukogu 21. juuli 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/1272, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 193, 21.7.2022, lk 219).

- (17) Nõukogu võttis 5. oktoobril 2022 vastu kaheksanda sanktsioonide paketi, mis koosneb järgmistest lisameetmetest: ⁽¹⁹⁾ 1) täiendavate isikute ja üksuste kandmine sanktsioonide loetellu; 2) piirangute laiendamine Hersoni ja Zaporizžja oblastitele; 3) uued impordi- ja ekspordipiirangud; 4) G7 naftahinna ülempiiri kehtestamine; 5) piirangud riigiettevõtetele; 6) finants-, IT- ja muude äriteenuste piirangud; 7) sanktsioonidest kõrvalehoidmise takistamine.
- (18) Tihedas koostöös ELiga kehtestasid sanktsioone ka rahvusvahelised partnerid, eelkõige Ameerika Ühendriigid, Ühendkuningriik, Kanada, Norra, Jaapan, Lõuna-Korea, Šveits ja Austraalia.

1.2. Kõrgete gaasi- ja elektrihindade või energiaravustuse häirete mõju ettevõtjatele ja kodumajapidamistele

- (19) Praegune kriis on tõstnud gaasi ja elektri hinnad enneolematult kõrgele, tunduvalt kõrgemale kui niigi kõrge agressioonieelne tase. Venemaa tahtlik gaasivoogude kasutamine relvana on põhjustanud suurt volatiilsust ja ebakindlust ELi ja üleilmsetel energiaturgudel. EL ja selle liikmesriigid on võtnud mitmesuguseid meetmeid kõrgete hindade probleemi lahendamiseks ja energiaravustuse kindlustamiseks. Sellega seoses viitab komisjon meetmepaketile, mille ta esitas juba 2021. aasta oktoobris ⁽²⁰⁾ (edaspidi „oktoobrikuu teatis“), 8. märtsi 2022. aasta teatisele „REPowerEU“ ⁽²¹⁾ ⁽²²⁾ (edaspidi „REPowerEU teatis“), 18. mai 2022. aasta kavale „REPowerEU“, ⁽²³⁾ gaasihoidlate määrusele, ⁽²⁴⁾ 20. juuli 2022. aasta teatisele „Säästame gaasi turvalise talve nimel“, ⁽²⁵⁾ määrusele (EL) 2022/1369

⁽¹⁹⁾ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1903, millega muudetakse määrust (EL) 2022/263, mis käsitleb piiravaid meetmeid vastusena valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetsk ja Luganski oblastite tunnustamisele ja korraldusele siirda nendele aladele Venemaa relvajõud (ELT L 259I, 6.10.2022, lk 1); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1904, millega muudetakse määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 259I, 6.10.2022, lk 3); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1905, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 259I, 6.10.2022, lk 76); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/1906, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 259I, 6.10.2022, lk 79); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/1907, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT L 259I, 6.10.2022, lk 98); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/1908, millega muudetakse otsust (ÜVJP) 2022/266, mis käsitleb piiravaid meetmeid vastusena valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetsk ja Luhanski oblastite tunnustamisele ja korraldusele siirda nendele aladele Venemaa relvajõud (ELT L 259I, 6.10.2022, lk 118); nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/1909, millega muudetakse otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 259I, 6.10.2022, lk 122).

⁽²⁰⁾ Komisjoni 13. oktoobri 2021. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele (COM(2021) 660 final): „Toimetulek energiahindade tõusuga: meetme- ja toetuspaket“.

⁽²¹⁾ Komisjoni 8. märtsi 2022. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele (COM(2022) 108 final): „REPowerEU: Euroopa ühismeede taskukohasema, kindlama ja kestlikuma energiaravustuse tagamiseks“.

⁽²²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. veebruari 2021. aasta määrusega (EL) 2021/240 (ELT L 57, 18.2.2021, lk 1) loodud tehnilise toe instrumendi kaudu toetab komisjon liikmesriike taotluse korral selliste reformide kavandamisel ja rakendamisel, mille eesmärk on tagada taskukohasem, kindlam ja säästvam energia.

⁽²³⁾ Komisjoni 18. mai 2022. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele (COM(2022) 230 final): „REPowerEU kava“.

⁽²⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/1032, millega muudetakse määruseid (EL) 2017/1938 ja (EÜ) nr 715/2009 seoses gaasi hoiustamisega (ELT L 173, 30.6.2022, lk 17).

⁽²⁵⁾ Komisjoni 20. juuli 2022. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Säästame gaasi turvalise talve nimel“, COM(2022) 360 final.

gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmete kohta ⁽²⁶⁾ ja määrusele (EL) 2022/1854 kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmete kohta ⁽²⁷⁾. 18. oktoobril 2022 võttis komisjon vastu energiaalase hädaolukorra teatise, ⁽²⁸⁾ mis puudutab ühist ELi ettevalmistust ja kaitset ning ühisoste. Selle teatisega koos tegi komisjon ettepaneku uue erakorralise määruse kohta, ⁽²⁹⁾ et ohjeldada gaasihinnatõusu ELis ja tagada sel talvel varustuskindlus. Selleks nähakse ette ühise gaasiostu võimalus, hindade piiramise mehhanismid TTFi gaasibörsil, uued meetmed taristukasutuse läbipaistvuse ja liikmesriikidevahelise solidaarsuse suurendamiseks, ning gaasinõudluse edasine juhtimine.

- (20) Väga kõrged energiahinnad kahjustavad majandust ja ELi kodanike, iseäranis kõige ebasoodsamas olukorras olevate inimeste ostujõudu. Euroopa Keskpanka hinnangul väheneb reaalne SKP 2022. aasta viimases kvartalis 0,1 % ja jääb 2023. aasta esimeses kvartalis muutumatuks peamiselt energiatarnehäirete, suurema inflatsiooni ja sellest tuleneva usalduse vähenemise tõttu ⁽³⁰⁾. Püsivalt kõrged energiahinnad viivad tõenäoliselt vaesuse suurenemiseni ja mõjutavad ettevõtjate konkurentsivõimet. Eelkõige on kasvanud energiamahukate tööstusharude tootmiskulud. Kulude suurenemine võib teatavatel juhtudel seada kahtluse alla üldiselt kasumlike ettevõtjate tegevuse jätkumise ELis ning see mõjutab tõenäoliselt tööhõivet.
- (21) Komisjoni 2021. aasta oktoobris esitatud meetmepakett on osutunud kasulikuks ja seda on laialdaselt kohaldanud paljud liikmesriigid, kes on riigi tasandil võtnud mitmesuguseid meetmeid. Meetmepaketti laiendati 2022. aasta kevadel teatisega energiaturul sekkumiseks lühikeses perspektiivis ja elektrituru korralduse täiustamiseks pikas perspektiivis ⁽³¹⁾.
- (22) REPowerEU teatises esitati meetmed energiahindade tõusule reageerimiseks ja gaasivarude täiendamiseks talveks ning kavas „REPowerEU“ ⁽³²⁾ on sätestatud taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamise, energiasäästu, energiatõhususe ning energiavarustuse mitmekesistamise meetmed. Rohepöörde kiirendamine vähendab heidet ja sõltuvust imporditud fossiilkütustest ning kaitseb hinnatõusude eest. Gaasihoidlate määrusega ⁽³³⁾ kehtestati uued gaasi hoiustamise miinimumkohustused, et tagada tarded eelseisval talvel, ning liikmesriikidelt nõutakse 1. novembriks 2022 gaasihoidlate täitmist 80 %ni ja järgnevatel aastatel samaks kuupäevaks 90 %ni.
- (23) Kuna kriis suurendas veelgi varustuskindluse ja häirete riske, hakkas liit valmistuma Venemaa gaasitarnete pikaajaliseks ja võimalik, et lõplikuks peatamiseks. Uues Euroopa gaasinõudluse vähendamise kavas ⁽³⁴⁾ on sätestatud nõudluse kooskõlastatud vähendamise meetmed, põhimõtted ja kriteeriumid ning sellega kaasneb määrus (EL) 2022/1369 gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmete kohta, ⁽³⁵⁾ millega seatakse vabatahtlik eesmärk vähendada gaasinõudlust 15 % kõikides liikmesriikides ja kehtestatakse protsess siduva nõudluse vähendamise eesmärgi saavutamiseks, kui see peaks osutama vajalikuks.

⁽²⁶⁾ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

⁽²⁷⁾ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 261I, 7.10.2022, lk 1).

⁽²⁸⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Energiaalane hädaolukord: ühine ELi ettevalmistus ja kaitse ning ühisostud“ (COM(2022) 553 final, 18. oktoober 2022).

⁽²⁹⁾ Ettepanek: nõukogu määrus, milles käsitletakse solidaarsuse suurendamist gaasiostude parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ning usaldusväärsete hinnavõrdlusaluste kehtestamise kaudu (COM(2022) 549 final, 18. oktoober 2022).

⁽³⁰⁾ Euroopa Keskpanka (EKP) ekspertide 2022. aasta septembri makromajanduslik prognoos euroala kohta.

⁽³¹⁾ Komisjoni 18. mai 2022. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele (COM(2022) 236 final): „Tegevuskava energiaturul sekkumiseks lühikeses perspektiivis ja elektrituru korralduse täiustamiseks pikas perspektiivis“.

⁽³²⁾ COM(2022) 230 final, 18. mai 2022.

⁽³³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/1032, millega muudetakse määruseid (EL) 2017/1938 ja (EÜ) nr 715/2009 seoses gaasi hoiustamisega (ELT L 173, 30.6.2022, lk 17).

⁽³⁴⁾ Euroopa Komisjoni teabevahetuse peadirektoraat, „Euroopa gaasinõudluse vähendamise kava“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2775/705563>.

⁽³⁵⁾ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

- (24) Nõukogu võttis 6. oktoobril 2022 vastu määruse (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid, millega vähendada Euroopa kodanike ja ettevõtjate energiaarveid. Muu hulgas sisaldab määrus (EL) 2022/1854 meetmeid elektrinõudluse vähendamiseks, mis aitab piirata tarbijate elektrikulusid ja jaotada energiaspektori ülemääraseid tulud ümber lõpptarbijatele.

1.3. Vajadus riigibimeetmete tiheda kooskõlastamise järele Euroopa tasandil

- (25) ELi riigiabi kontrolli sihipärase ja proportsionaalse kohaldamisega tagatakse, et riikide toetusmeetmed aitavad tulemuslikult praeguse kriisi tõttu raskustesse sattunud ettevõtjaid ja töötajaid. Ühtlasi tagatakse sellega, et ELi siseturg ei killustu ja kõigile säilivad võrdsed tingimused. Siseturu terviklikkus on oluline, et seista vastu välisele survele ja hoida ära võidusubsideerimist, mille korral saaksid rohkem vahendeid omavad liikmesriigid naabritest rohkem kulutada, kahjustades seega ühtekuuluvust liidus.

1.4. Asjakohased riigibimeetmed

- (26) Võttes arvesse liikmesriikide üldisi jõupingutusi geopoliitilisest olukorrast tulenevate probleemide lahendamiseks, esitatakse käesolevas teatises liikmesriikide võimalused pakkuda ELi riigiabi eeskirjade alusel likviidsust ja juurdepääsu rahastamisele ettevõtjatele, eelkõige VKEdele, kes on praeguse kriisi tõttu majandusraskustes, ning soodustada energiatarbimise vähendamist.
- (27) Oktoobrikuu teatises on öeldud, et meetmed, millega aidatakse energia eratarbijaid, ei kujuta endast riigiabi, eeldusel et need ei too kaudselt kasu konkreetsele sektorile või ettevõtjale. Liikmesriigid võivad näiteks maksta suurimates raskustes olevatele isikutele spetsiaalseid sotsiaaltoetusi, mis võivad aidata neil lühemas plaanis tasuda oma energiaarveid, või pakkuda toetust energiatõhususe parandamiseks, tagades samal ajal turu tõhusa toimimise.
- (28) Energia kommertstarbijatele suunatud meetmed ei kujuta endast riigiabi juhul, kui meetmed on üldist laadi. Need mittevalikulised meetmed võivad olla näiteks maksude vähendamine, maagaasi-, elektri- või kaugküttetarnete vähendatud maksumäär või väiksemad võrgukulud. Kui riiklikud sekkumismeetmed liigituvad abiks, võib neid pidada riigiabi eeskirjadega kokkusobivaks juhul, kui need vastavad teatavatele nõuetele. Liikmesriigid võivad anda ilma eelnevalt komisjonile teatamata näiteks abi ühtlustatud keskkonnamaksude vähendustena, pidades kinni energia maksustamise direktiivis ⁽³⁶⁾ sätestatud miinimummääradest ja eeskirjadest ning grupierandi määruse sätetest.
- (29) Käesoleva teatise punktide 2.1 ja 2.4 kohaselt võib abi anda lõplikule abisaajale otse või energiatarnija kaudu. Kui abi antakse energiatarnija kaudu, peab liikmesriik tõendama, et kasutab sellist mehhanismi, mis säilitab tarnijatevahelise konkurentsi ja mille kaudu jõuab abi lõpliku abisaajani.
- (30) Komisjon leiab, et teatavad finantsvajadused võivad nõuda muid vahendeid kui need, mida käsitletakse teatise punktides 2.1, 2.2 ja 2.3. See võib juhtuda eelkõige siis, kui praegune kriis ei too kaasa mitte ainult likviidsusvajadust, vaid ka märkimisväärset kahju, mis võib vähendada abisaaja suutlikkust oma võlga teenindada ja osutab maksevõime vajadustele. Juhul kui üksikutele abisaajatele antakse suuri abisummasid ja kui nende suutlikkus, arvestades varasemat teenimisvõimet, oma võlga teenindada näib keeruline, võivad liikmesriigid kaaluda teabe küsimist abisaajatelt nende prognoositava tulusuutlikkuse kohta, et jätkata võla teenindamist ja et hinnata, kas muude vahendite, näiteks maksevõimetoetuse kasutamine võib nüüd või edaspidi olla nende finantsvajaduste rahuldamiseks asjakohasem.

⁽³⁶⁾ Nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, 31.10.2003, lk 51).

(31) Konkreetsetel asjaoludel ⁽³⁷⁾ võivad liikmesriigid leida, et ettevõtjad, keda praegune kriis tõsiselt mõjutab, vajavad maksevõimetoetust, milleks ei piisa üksnes eraallikatest. Kui ettevõtjad ilma sellise maksevõimetoetuseta lõpetaksid tegevuse või piiraksid seda ja kui tegevuse lõpetamine või piiramine ohustaks energiaturge või muid turge, mis on süsteemse tähtsusega majanduse jaoks (või siseturu turvalisuse ja vastupanuvõime seisukohast), võib sellist maksevõimetoetust pidada ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks.

(32) Komisjon peab nõutaval juhtumipõhisel hindamisel eriti tähtsaks järgmisi põhimõtteid:

- a. abi peab olema vajalik, asjakohane ja proportsionaalne, ⁽³⁸⁾ et vältida selliste ettevõtjate ootamatut turult lahkumist, ning see ei tohi mingil juhul ületada elujõulisuse tagamiseks vajalikku miinimumi;
- b. suuremasse kontserni kuuluv või selle poolt ülevõetav äriühing ei ole abikõlblik, välja arvatud juhul, kui on võimalik tõendada, et äriühingu raskused ei tulene kontsernisisesest meelevaldsest kulude jaotusest ning on liiga suured, et kontsern saaks nendega ise toime tulla. Sellistel juhtudel on tavaliselt vaja kontserni suurt panust maksevõimet toetavasse meetmesse;
- c. riigiabi tuleb anda tingimustel, mis võimaldavad riigile mõistlikku tasu, näiteks asjakohast osa abisaaja tulevase kasust, võttes arvesse omakapitali riigipoolset suurendamist võrreldes äriühingu ülejäänud omakapitaliga pärast kahjumit, sealhulgas prognoositavat kahjumit ilma abimeetmeta;
- d. kui abi antakse allutatud laenu või muu hübriidinstrumendi vormis, peab sellise instrumendi üldine tasuvus võtma piisavalt arvesse valitud instrumendi omadusi, sealhulgas selle allutuse taset ja kõiki makseviise;
- e. vaja on asjakohaseid konkurentsimeetmeid, mis on kooskõlas 2014. aasta päästmise ja ümberkorraldamise suuniste ⁽³⁹⁾ põhimõtetega. Võttes arvesse iga võimaliku juhtumi eripära ja asjaomast konkurentsiolekorda, võib kompensatsioonimeetmena olla nõutav ka varade võõrandamine. Lisaks on vaja käitumuslikke meetmeid, sealhulgas kohustusi, millega keelatakse tulemuslikult preemiamaksed või muud muutumaksed, dividendimaksed ja omandamised;
- f. iga abisaaja puhul peavad liikmesriigid hindama pikaajalist elujõulisust ja, kui komisjon peab seda asjakohaseks, esitama komisjonile kindlaksmääratud aja jooksul heakskiitmiseks ümberkorralduskava vastavalt päästmise ja ümberkorraldamise suunistele.

(33) Liikmesriike kutsutakse kaaluma võimalust siduda käesoleva teatise jaotise 2.4 kohase abi andmine mittediskrimineerival viisil keskkonnakaitset või energiaravustuskindlust käsitlevate nõuetega. See võiks näiteks toimuda järgmiselt: ⁽⁴⁰⁾

- a. nõue abisaajale, et ta kataks teatava osa oma energiatarbimisest taastuenergiaga, näiteks elektriostulepingute või taastuvatest energiaallikatest energiatootmisel tehtavate otseinvesteeringute kaudu;
- b. nõue abisaaja investeeringuteks energiatõhususse ehk oma majandustoodanguga seotud energiatarbimise vähendamise, näiteks tootmisprotsessides, küttes või transpordis, eelkõige meetmete kaudu, millega rakendatakse direktiivi 2012/27/EL artikli 8 lõigete 2 või 4 ja VI lisa kohaselt tehtud energiaauditite soovitusi;

⁽³⁷⁾ Sekkumine peab piirduma olukordadega, kus see on ühistes huvides.

⁽³⁸⁾ Põhimõtteliselt on abi proportsionaalne, kui see ei lähe kaugemale abisaaja kapitali struktuuri taastamisest Venemaa Ukraina-vastases agressioonist põhjustatud kriisi eelsele tasemele. Abi proportsionaalsuse hindamisel võetakse arvesse praeguse kriisi kontekstis saadud või kavandatud riigiabi ja eelkõige käesoleva teatise alusel antud abi.

⁽³⁹⁾ Komisjoni teatis „Suunised raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1).

⁽⁴⁰⁾ Liikmesriike kutsutakse kasutama riigiabi andmise võimalusi, mis on heaks kiidetud kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunistes alates 2022. aastast, eelkõige võimalusi, mis on seotud taastuenergia, energiatõhususe või muude CO₂ heite vähendamise meetmetega.

- c. nõue investeringuteks, et vähendada või mitmekesistada maagaasi tarbimist, nt elektrifitseerimismeetmete abil, milles kasutatakse taastuvenergiaallikaid, või ringluspõhiste lahenduste abil, nagu heitgaaside korduskasutamine;
- d. investeringute paindlikkuse nõue, et kohendada äriprotsesside paremini elektriturgude hinnasignaalidega.
- (34) Samuti võivad liikmesriigid anda abi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 2 punkti b alusel erakorraliste sündmuste tekitatud kahju korvamiseks. Riigiabi, mille eesmärk on leevendada kahju, mida otseselt põhjustab praegune erakorraline Venemaa Ukraina-vastane agressioon, võib hõlmata ka kehtestatud majandussanktsioonide või vastumeetmete teatavat otsest mõju, mis mõjutab negatiivselt abisaaja majandustegevust või tema majandustegevuse konkreetset ja lahutamatu osa.
- (35) Kahju, mis on otseselt põhjustatud maagaasi või elektri tarbimise kohustuslikust vähendamisest liikmesriikide nõudmisel, võib hinnata ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 2 punkti b alusel, tingimusel et ülemäärast hüvitamist ei toimu.
- (36) Liikmesriigid peavad sellistest abimeetmetest teatama ja komisjon hindab neid otse ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 2 punkti b alusel. Sellist abi võib anda raskustes olevatele ettevõtjatele.
- (37) Kooskõlas määrusega (EL) 2022/1369 gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmete kohta ⁽⁴¹⁾ võivad liikmesriigid kaaluda asjakohaseid meetmeid maagaasinõudluse vabatahtliku vähendamise stimuleerimiseks. Kui liikmesriigid kavandavad selliste stiimulite kehtestamist praeguse kriisi kontekstis, hindab komisjon neid meetmeid otse ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel. Ehkki see nõuab juhtumipõhist hindamist, peab komisjon eriti tähtsaks järgmisi elemente:
- a. läbipaistvatel kriteeriumidel põhineva konkurentsipõhise protsessi kasutamine, et sõlmida lepinguid nõudluse vabatahtlikuks vähendamiseks;
 - b. piiriülese kaubanduse või kaubavoogude ametlike piirangute puudumine;
 - c. asjaomaste stiimulite piiramine, et nõuda tulevikus vähendamist, mis ületab selle, mida abisaaja oleks teinud meetmest olenemata;
 - d. gaasi lõpliku kogunõudluse kohene vähendamine asjaomases liikmesriigis, vältides samal ajal pelka nihet maagaasinõudluses.
- (38) Liikmesriigid võivad kaaluda ka meetmeid gaasihoidlate täitmise stimuleerimiseks, kui turg piisavaid stiimuleid ei paku. Kui liikmesriigid kavatsevad praeguses kriisiolukorras pakkuda stiimuleid gaasihoidlate täitmiseks, hindab komisjon neid otse ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel ⁽⁴²⁾. Kuigi see nõuab juhtumipõhist hindamist, peab komisjon eriti tähtsaks järgmisi elemente:
- a. läbipaistvatel kriteeriumidel põhineva konkurentsipõhise protsessi kasutamine abi minimeerimiseks;
 - b. piiriülese kaubanduse või kaubavoogude piirangute puudumine;
 - c. kaitsemeetmed ülemäärase hüvitamise vältimiseks;
 - d. määruse (EL) 2017/1938 ⁽⁴³⁾ artiklites 6a–6d sätestatud kohustuste ja tingimuste täitmine gaasihoidlate täitmisel ja selleks stiimulite loomisel, eelkõige artikli 6b lõigetes 2 ja 3 sätestatud toetusmeetmete tingimused.

⁽⁴¹⁾ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

⁽⁴²⁾ Vt komisjoni 12. juuli 2022. aasta otsus SA.103012 (2022/NN) – Stimuleeriv meede Bergermeeri maagaasihoidla täitmiseks järgmiseks kütteperioodiks.

⁽⁴³⁾ Nagu on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrusega (EL) 2022/1032 (ELT L 173, 30.6.2022, lk 17).

- (39) Komisjon kaalub igal üksikjuhul eraldi vajalikku, proportsionaalset ja asjakohast abi kooskõlas komisjoni teatisega „Säästame gaasi turvalise talve nimel“⁽⁴⁴⁾ ja riiklike gaasivarustuskindluse hädaolukorra lahendamise kavade, et kohendada rajatise, mis aitavad ajutiselt asendada gaasi teise, rohkem säästava süsinikikutusega. Igal sellisel alternatiivsel süsinikupõhisel kütusel peab olema võimalikult väike heitesisaldus ning abi andmise tingimuseks peaksid olema jõupingutused energiatõhususe suurendamiseks ja kriisijärgse seotuse vältimiseks kooskõlas ELi kliimaeesmärkidega. Sellised meetmed võivad olla suunatud nii gaasitarbimise ennetavale vähendamisele kui ka maagaasi nõudluse kohustuslikule vähendamisele, v.a juhul, kui kompenseeritakse teisiti⁽⁴⁵⁾.
- (40) Võttes arvesse raskusi kaupade veol Ukrainasse ja Ukrainast välja, kaalub komisjon igal üksikjuhul võimalikku abi kindlustuseks või edasikindlustuseks kaupade veol Ukrainasse ja Ukrainast välja. Muu hulgas peavad liikmesriigid näitama, et kindlustus või edasikindlustus ei ole üldse kättesaadav või pakutakse seda hinnaga, mis on oluliselt kõrgem kui enne Venemaa sissetungi Ukrainasse.
- (41) Pagulaste ja humanitaarabikaupade transport ei kuulu põhimõtteliselt ELi riigiabi eeskirjade kohaldamisalas, kui riik teostab seda tehase avalikku võimu (erinevalt majandustegevusest) ja kui transporditeenuseid ei osteta turuhinnast kõrgema hinnaga.
- (42) Abist, mida liikmesriigid käesoleva teatise alusel ettevõtjatele annavad ja mis tehakse kättesaadavaks krediitiasutuste kui finantsvahendajate kaudu, peavad vahetult kasu saama ettevõtjad. See võib siiski anda ka kaudse eelise finantsvahendajatele. Järgides 2.2 ja 2.3 esitatud kaitsemeetmete alusel ei ole selliste kaudsete eeliste eesmärk säilitada või taastada krediitiasutuste elujõulisust, likviidsust ega maksevõimet. Seega ei käsitata sellist abi erakorralise avaliku sektori finantstoetusena, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2014/59/EL (pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiiv)⁽⁴⁶⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 806/2014 (ühitse kriisilahenduskorra määrus),⁽⁴⁷⁾ ja seda ei saa hinnata pangandussektori suhtes kohaldatavate riigiabieeskirjade⁽⁴⁸⁾ kohaselt.
- (43) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 2 punkti b kohane abi, mida liikmesriigid annavad krediitiasutustele käesoleva kriisi tekitatud vahetu kahju korvamiseks ja mille eesmärk ei ole säilitada ega taastada krediitiasutuse või üksuse elujõulisust, likviidsust ega maksevõimet, ei kvalifitseeru pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi ega ühtse kriisilahenduskorra määruse alusel erakorraliseks avaliku sektori finantstoetuseks ning seda ei hinnata ka pangandussektori suhtes kohaldatavate riigiabieeskirjade kohaselt⁽⁴⁹⁾.

⁽⁴⁴⁾ COM(2022) 360/2, 20. juuli 2022.

⁽⁴⁵⁾ Üks näide elektritootmise kontekstis on komisjoni 30. septembri 2022. aasta otsus SA.103662 (2022/N) riigiabi kohta – Saksamaa – ajutine pruunsöe reserv gaasi säästmiseks.

⁽⁴⁶⁾ ELT L 173, 12.6.2014, lk 190, vt pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 2 lõike 1 punkt 28.

⁽⁴⁷⁾ ELT L 225, 30.7.2014, lk 1, vt ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 3 lõike 1 punkt 29.

⁽⁴⁸⁾ Komisjoni teatis „Finantsasutuste rekapiitaliseerimine praeguses finantskriisis: piirdumine minimaalselt vajaliku abiga ja kaitsemeetmed põhjendamatute konkurentsimoonutuste vastu“ (ELT C 10, 15.1.2009, lk 2); Komisjoni teatis langenud väärtusega varade käsitlemise kohta ühenduse pangandussektoris (ELT C 72, 26.3.2009, lk 1); Teatis finantssektori elujõulisuse taastamise ja praeguse kriisi olukorras riigiabi eeskirjade kohaste ümberkorraldamismeetmete hindamise kohta (ELT C 195, 19.8.2009, lk 9); komisjoni teatis riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta alates 1. jaanuarist 2011 finantsasutuste kasuks finantskriisi kontekstis võetavate toetusmeetmete suhtes (ELT C 329, 7.12.2010, lk 7); komisjoni teatis riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta alates 1. jaanuarist 2012 finantsasutuste kasuks finantskriisi kontekstis võetavate toetusmeetmete suhtes (ELT C 356, 6.12.2011, lk 7); komisjoni teatis riigiabieeskirjade kohaldamise kohta alates 1. augustist 2013 finantskriisi kontekstis pankade kasuks võetavate toetusmeetmete suhtes (2013. aasta pangandusteatis) (ELT C 216, 30.7.2013, lk 1).

⁽⁴⁹⁾ Krediitiasutuste või muude finantseerimisasutuste toetamiseks ette nähtud meetmetest, mida käsitatakse riigiabina ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ja mis ei ole käesoleva teatisega hõlmatud, tuleb komisjonile teatada ja neid hinnatakse asjaomaste riigiabieeskirjade kohaselt.

- (44) Kui krediidasutused vajavad käimasoleva kriisi ja agressioonile reageerimiseks kehtestatud sanktsioonide tõttu erakorralist avaliku sektori finantstoetust (vt pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 2 lõike 1 punkt 28 ja ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 3 lõike 1 punkt 29) likviidsus-, rekapiitaliseerimis- või langenud väärtusega varade meetme vormis, tuleb hinnata, kas meede vastab pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 32 lõike 4 punkti d alapunktides i, ii või iii ning ühtse kriisilahenduskorra määruse artikli 18 lõike 4 punkti d alapunktides i, ii või iii sätestatud tingimustele. Kui viimati nimetatud tingimused on täidetud, ei loeta sellist erakorralist avaliku sektori finantstoetust saavat krediidasutust maksejõuetuks ega tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks.
- (45) Niivõrd kui meetmed on suunatud selliste probleemide lahendamisele, mis tulenevad Venemaa kallaletungist Ukrainale ja sellele reageerimiseks kehtestatud sanktsioonidest, loetakse, et need kuuluvad 2013. aasta pangandusteatise⁽⁵⁰⁾ punkti 45 kohaldamisalasse. Selles punktis on sätestatud erand aktsionäride ja allutatud võlausaldajate kulude jagamise nõudest.
- (46) Käesoleva teatise alusel abi andmise tingimuseks ei tohi seada seda, et abisaaja peab oma tootmis- või muu tegevuse teisest Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riigist abi andva liikmesriigi territooriumile ümber paigutama. Selline tingimus oleks tõenäoliselt siseturule kahjulik. See ei sõltu sellest, kui palju töökohti on abisaaja esmase EMPs asutamise käigus tegelikult kaduma läinud.
- (47) Käesoleva teatise kohast abi ei anta ettevõtjatele, kelle suhtes kohaldatakse ELi kehtestatud sanktsioone, sealhulgas, kuid mitte ainult
- sanktsioonide kehtestamiseks vastu võetud õigusaktides konkreetselt nimetatud isikute, üksuste või asutuste suhtes;
 - ettevõtted, mis on selliste isikute, üksuste või organite omanduses või kontrolli all, kelle suhtes kohaldatakse ELi sanktsioone, või
 - ettevõtjad, kes tegutsevad tööstusharudes, mille suhtes kohaldatakse ELi sanktsioone, niivõrd kui abi kahjustaks nende sanktsioonide eesmärke.

1.5. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b kohaldatavus

- (48) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b kohaselt võib komisjon pidada siseturuga kokkusobivaks abi „mõne liikmesriigi majanduses tõsise häire kõrvaldamiseks“. Sellise juhtumi puhuks on Euroopa kohtud teinud otsuse, et häire peab mõjutama asjaomase liikmesriigi majandust tervikuna või suurt osa sellest, mitte üksnes ühte selle piirkonda või mõnda territooriumi osa. Lahendus on kooskõlas vajadusega tõlgendada rangelt selliseid erandisätteid nagu ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkt b⁽⁵¹⁾. Komisjon on seda tõlgendust oma otsuste tegemisel järjepidevalt kohaldanud⁽⁵²⁾.
- (49) Komisjon leiab, et Venemaa kallaletung Ukrainale ning ELi või selle rahvusvaheliste partnerite kehtestatud majandussanktsioonid, aga ka vastumeetmed, mida on võtnud näiteks Venemaa, on tekitanud märkimisväärset majanduslikku ebakindlust, häirinud kaubavooge ja tarneahelaid ning toonud kaasa erakordselt suure ja ootamatu hinnatõusu. Eriti kõrgele on tõusnud maagaasi ja elektri, aga ka paljude muude toorainete ja põhitarbeainete ning põllumajandus- ja toidutootmissektori toodete hind. See kokku on põhjustanud tõsise häire kõikide liikmesriikide majanduses. Tarneahela häired ja suurem ebakindlus mõjutavad otse või kaudselt paljusid sektoreid. Tõusvad energiahinnad omakorda mõjutavad peaaegu kogu majandustegevust kõigis liikmesriikides. Seetõttu on komisjon seisukohal, et tõsine majandushäire mõjutab suurt hulka eri majandussektoreid kõigis liikmesriikides. Sellele tuginedes peab komisjon asjakohaseks sätestada kriteeriumid liikmesriikides kõnealuse tõsise häire kõrvaldamiseks võetavate võimalike riigiabi meetmete hindamiseks.

⁽⁵⁰⁾ Teatisele on osutatud joonealuses märkuses nr 48.

⁽⁵¹⁾ Liidetud kohtuasjad T-132/96 ja T-143/96, Freistaat Sachsen ja teised vs. komisjon (EU:T:1999:326, punkt 167).

⁽⁵²⁾ Komisjoni otsus 98/490/EÜ kohtuasjas C-47/96 Crédit Lyonnais kohta (EÜT L 221, 8.8.1998, lk 28), punkt 10.1; komisjoni otsus 2005/345/EÜ kohtuasjas C-28/02 (Bankgesellschaft Berlin) (ELT L 116, 4.5.2005, lk 1), punkt 153 jj; komisjoni otsus 2008/263/EÜ kohtuasjas C-50/06 (BAWAG) (ELT L 83, 26.3.2008, lk 7), punkt 166. Vt komisjoni otsus kohtuasjas NN 70/07 (Northern Rock) (ELT C 43, 16.2.2008, lk 1); komisjoni otsus kohtuasjas NN 25/08 (Päästmisabi ettevõtjale Risikoabschirmung WestLB) (ELT C 189, 26.7.2008, lk 3); komisjoni 4. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C 9/08 (SachsenLB) (ELT L 104, 24.4.2009, lk 34); komisjoni 16. juuni 2017. aasta otsus kohtuasjas SA.32544 (2011/C) (TRAINOSE S.A. ümberkorraldamine) (ELT L 186, 24.7.2018, lk 25).

- (50) Riigiabi on eelkõige õigustatud ja selle võib kuulutada ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel ettevõtjate likviidsuspuudujäägi leevendamise eesmärgil piiratud ajavahemikuks siseturuga kokkusobivaks, kui see aitab kõrvaldada ettevõtjaid otse või kaudselt mõjutavaid tõsiseid majandushäireid, mis tulenevad Ukraina vastu algatatud Venemaa sõjalisest agressioonist, ELi või selle rahvusvaheliste partnerite kehtestatud sanktsioonidest ning majanduslikest vastumeetmetest, mida näiteks on võtnud Venemaa.
- (51) Komisjon esitab käesolevas teatises kokkusobivuse hindamise kriteeriumid, mida ta põhimõtteliselt kohaldab abi suhtes, mida liikmesriigid sellises kontekstis ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel annavad. Seega peavad liikmesriigid tõendama, et komisjonile teatatud riigiabimeetmed, mis kuuluvad käesoleva teatise kohaldamisalasse, on vajalikud, asjakohased ja proportsionaalsed tõsise häire kõrvaldamiseks asjaomase liikmesriigi majanduses, ning et kõik käesoleva teatise nõuded on täidetud.
- (52) Käesoleva teatise alusel teatatud ja hinnatud riigiabimeetmete eesmärk on toetada ELis tegutsevaid ettevõtjaid, keda mõjutavad Venemaa sõjaline agressioon ning/või selle tõttu kehtestatud majandussanktsioonid ja vastumeetmed, mille on surve avaldamiseks võtnud näiteks Venemaa. Abimeetmeid ei tohi mingil viisil kasutada ELi või selle rahvusvaheliste partnerite kehtestatud sanktsioonide kavandatud mõju kahjustamiseks ning need peavad olema täielikult kooskõlas kohaldatavates õigusaktides sätestatud meetmetest kõrvalehoidmise vastaste normidega⁽⁵³⁾. Eelkõige tuleb vältida, et füüsilised isikud või üksused, kelle suhtes sanktsioone kohaldatakse, saavad neist otse või kaudselt kasu⁽⁵⁴⁾.
- (53) Käesoleva teatise kohaldamisalasse kuuluvaid riigiabimeetmeid võib kooskõlas käesoleva teatise konkreetsetes jaotistes sisalduvate nõuetega omavahel kumuleerida. Käesoleva teatisega hõlmatud riigiabimeetmeid võib kumuleerida vähese tähtsusega abi määruste⁽⁵⁵⁾ alusel antava abiga või grupierandi määruste⁽⁵⁶⁾ alusel antava abiga, tingimusel et järgitakse kõnealuste määruste sätteid ja kumulatsioonireegleid. Käesoleva teatisega hõlmatud riigiabimeetmeid võib kumuleerida COVID-19 ajutise raamistiku⁽⁵⁷⁾ alusel antava abiga, tingimusel et järgitakse asjaomaseid kumuleerimiseeskirju. Kui liikmesriigid annavad COVID-19 ajutise raamistiku ja käesoleva teatise alusel laene või tagatise samale abisaajale ning kui laenu üldine põhisumma arvutatakse abisaaja enda deklareeritud likviidsusvajaduste alusel, peavad liikmesriigid tagama, et need likviidsusvajadused kaetakse abiga ainult üks kord. Käesoleva teatise kohast abi võib kumuleerida ka ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 2 punkti b kohase abiga, ent sellega ei tohi kaasneda abisaaja kantud kahju ülemäära hüvitamist.
- ⁽⁵³⁾ Näiteks nõukogu 31. juuli 2014. aasta määruse (EL) nr 833/2014 (mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas (ELT L 229, 31.7.2014, lk 1)) artikkel 12.
- ⁽⁵⁴⁾ Võttes arvesse eriolukorda, mis tuleneb ettevõtjaid mitmeti mõjutanud kahest järjestikusest kriisist, võivad liikmesriigid otsustada anda käesoleva teatise alusel abi ka raskustes olevatele ettevõtjatele.
- ⁽⁵⁵⁾ Komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1); komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9); komisjoni 27. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris (ELT L 190, 28.6.2014, lk 45); komisjoni 25. aprilli 2012. aasta määrus (EL) nr 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 114, 26.4.2012, lk 8).
- ⁽⁵⁶⁾ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 EÜ asutamislepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (üldine grupierandi määrus) (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1); komisjoni 25. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 702/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 1.7.2014, lk 1); komisjoni 16. detsembri 2014. aasta määrus (EL) nr 1388/2014, millega tunnistatakse teatavat liiki abi kalandus- ja vesiviljelustoodete tootmise, töötlemise ja turustamisega tegelevatele ettevõtjatele Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 369, 24.12.2014, lk 37).
- ⁽⁵⁷⁾ Komisjoni teatis „Riigiabi ajutine raamistik majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis“ (ELT C 91I, 20.3.2020, lk 1); teatist on muudetud komisjoni teatistega C(2020) 2215 (ELT C 112I, 4.4.2020, lk 1), C(2020) 3156 (ELT C 164, 13.5.2020, lk 3), C(2020) 4509 (ELT C 218, 2.7.2020, lk 3), C(2020) 7127 (ELT C 340I, 13.10.2020, lk 1), C(2021) 564 (ELT C 34, 1.2.2021, lk 6) ja C(2021) 8442 (ELT C 473, 24.11.2021, lk 1).

2. AJUTISED RIIGIABIMEETMED

2.1. Piiratud abisummad

- (54) Lisaks olemasolevatele võimalustele, mis põhinevad ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktil c, võivad praeguses kriisis olla asjakohaseks, vajalikuks ja sihipäraseks lahenduseks ajutised piiratud abisummad ettevõtjatele, keda on mõjutatud Venemaa kallaletung Ukrainale ja/või kehtestatud sanktsioonid või neile reageerimiseks võetud vastumeetmed.
- (55) Komisjon loeb sellise riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, kui on täidetud kõik järgmised tingimused (põllumajanduse esmatootmise ning kalandus- ja vesiviljelussektori erisätted on esitatud punktis 56):
- a. abi kogusumma ei ületa ühelgi ajahetkel 2 miljonit eurot ettevõtja kohta ⁽⁵⁸⁾. Abi võib anda otsetoetuste, maksu- ja maksesoodustuste vormis või muus vormis, nagu tagasimakstavad ettemaksed, garantiid, ⁽⁵⁹⁾ laenud ⁽⁶⁰⁾ ja omakapital, tingimusel et selliste meetmete kogunimiväärtus ei ületa ülemmäära 2 miljonit eurot ettevõtja kohta; kõik kasutatud arvud peavad väljendama brutosummasid, see tähendab, et neist ei ole maha arvatud makse ega muid tasusid;
 - b. abi antakse eelarveproгноosiga abikava raames;
 - c. abi antakse hiljemalt 31. detsembril 2023 ⁽⁶¹⁾;
 - d. abi antakse kriisist mõjutatud ettevõtjatele;
 - e. põllumajandustoodete ⁽⁶²⁾ töötlemise ja turustamisega tegelevatele ettevõtjatele antakse abi tingimusel, et seda ei anta osaliselt või täielikult edasi esmatootjatele, ning seda ei määrata kindlaks asjaomaste ettevõtjate poolt turule viidud või esmatootjalt ostetud toodete hinna või koguse alusel, välja arvatud siis, kui viimasel juhul ei viidud tooteid turule või ei kasutanud asjaomased ettevõtjad neid toiduks, vaid näiteks destilleerimiseks, metaankääritamiseks või kompostimiseks.
- (56) Erandina punkti 55 alapunktist a kohaldatakse põllumajandussaaduste, kalandus- ja vesiviljelussektori esmatootjatele antava abi suhtes lisaks punkti 55 alapunktides b–d sätestatud tingimustele järgmisi eritingimusi:
- a. abi kogusumma ei ületa ühelgi ajahetkel 250 000 eurot põllumajandustoodete esmatootmisega tegeleva ettevõtja kohta ja 300 000 eurot kalandus- ja vesiviljelussektori ettevõtja kohta; ⁽⁶³⁾ abi võib anda otsetoetuste, maksu- ja maksesoodustuste vormis või muus vormis, nagu tagasimakstavad ettemaksed, garantiid, ⁽⁶⁴⁾ laenud ⁽⁶⁵⁾ ja omakapital, tingimusel et selliste meetmete kogunimiväärtus ei ületa vastavat ülemmäära 250 000 eurot või 300 000 eurot ettevõtja kohta; kõik kasutatud arvud peavad väljendama brutosummasid, see tähendab, et neist ei ole maha arvatud makse ega muid tasusid;

⁽⁵⁸⁾ Käesoleva jaotise alusel heakskiidetud kavade põhjal antud abi, mis makstakse tagasi enne jaotise kohaselt uue abi andmist, ei võeta vastava ülemmäära ületamise kindlakstegemisel arvesse.

⁽⁵⁹⁾ Kui abi antakse garantiidena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 61 alapunkti i täiendavaid sätteid.

⁽⁶⁰⁾ Kui abi antakse laenudena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 64 alapunkti g täiendavaid sätteid.

⁽⁶¹⁾ Kui abi antakse maksesoodustuse vormis, peab maksukohustus, millega seoses see soodustus antakse, olema tekkinud hiljemalt 31. detsembril 2023.

⁽⁶²⁾ Nagu on määratletud komisjoni 25. juuni 2014. aasta määruse (EL) nr 702/2014 (Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 1.7.2014, lk 1)) artikli 2 punktides 6 ja 7.

⁽⁶³⁾ Käesoleva jaotise alusel heakskiidetud kavade põhjal antud abi, mis makstakse tagasi enne jaotise kohaselt uue abi andmist, ei võeta vastava ülemmäära ületamise kindlakstegemisel arvesse.

⁽⁶⁴⁾ Kui abi antakse garantiidena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 61 alapunkti i täiendavaid sätteid.

⁽⁶⁵⁾ Kui abi antakse laenudena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 64 alapunkti g täiendavaid sätteid.

- b. põllumajandussaaduste esmatootmise valdkonnas tegutsevatele ettevõtjatele antava abi summat ei määrata kindlaks turule viidud kaupade hinna või koguse alusel;
- c. kalanduse ja vesiviljelusega tegelevatele ettevõtjatele antav abi ei ole seotud ühegi määruse (EL) nr 717/2014 artikli 1 lõike 1 punktides a–k osutatud abiliigiga ⁽⁶⁶⁾.

- (57) Kui ettevõtja tegutseb mitmes sektoris, mille suhtes kohaldatakse punkti 55 alapunkti a ja punkti 56 alapunkti a kohaselt erinevaid maksimumsummasid, tagab asjaomane liikmesriik sobivate vahenditega, näiteks eraldi raamatupidamisarvestuse abil, et iga sellise tegevusala puhul peetakse kinni asjakohasest ülemmäärast ning et ühe ettevõtja kohta ei ületata maksimaalset 2 miljoni euro suurust kogusummat. Kui ettevõtja tegutseb üksnes punkti 56 alapunktiga a hõlmatud sektorites, ei tohiks ületada ühe ettevõtja kohta 300 000 euro suurust kogusummat.
- (58) Käesoleva teatise kohased meetmed, mis on võetud tagasimakstavate ettemaksete, garantiide, laenude või muude tagasimakstavate vahendite vormis, võib konverteerida muus vormis abiks, näiteks toetusteks, tingimusel et konverteerimine toimub hiljemalt 30. juuniks 2024 ja järgitakse käesolevas jaotises esitatud tingimusi.

2.2. Garantiidena antav likviidsustoetus

- (59) Selleks et tagada käimasolevast kriisist mõjutatud ettevõtjatele juurdepääs likviidsusele, võib olla praeguses olukorras asjakohane, vajalik ja sihipärane lahendus piiratud tähtaja ja laenusummaga avaliku sektori laenugarantiide andmine ⁽⁶⁷⁾.
- (60) Sama laenu põhisumma puhul ei saa kumuleerida käesoleva jaotise kohaselt antud garantiisid selle teatise jaotise 2.3 kohaselt antud abiga ja vastupidi või COVID-19 ajutise raamistiku jaotiste 3.2 või 3.3 kohaselt antud abiga. Käesoleva jaotise alusel antud garantiisid võib kumuleerida eri laenudega, tingimusel et laenude kogusumma abisaaja kohta ei ületa käesoleva teatise punkti 61 alapunktis e sätestatud ülemmäärasid. Abisaaja suhtes võib kohaldada korraga mitut käesoleva jaotise kohast meetet, kui üldine laenusumma abisaaja kohta ei ületa punkti 61 alapunktis e sätestatud ülemmäärasid.
- (61) Komisjon loeb sellise avaliku sektori garantiide vormis antava riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, tingimusel et:
- a. avaliku sektori garantiid antakse ettevõtjatele antavatele uutele üksiklaenudele;
- b. garantiipreemiad määratakse iga üksiklaenu jaoks kindlaks miinimumtasemel, mis tõuseb garanteeritud laenu kestuse pikenedes järk-järgult vastavalt järgmisele tabelile:

Saaja liik	1. aastaks	2.–3. aastaks	4.–6. aastaks
VKEd	25 baaspunkti	50 baaspunkti	100 baaspunkti
Suurettevõtjad	50 baaspunkti	100 baaspunkti	200 baaspunkti

⁽⁶⁶⁾ Komisjoni 27. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist väheses tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris (ELT L 90, 28.6.2014, lk 45).

⁽⁶⁷⁾ Käesoleva jaotise kohaldamisel hõlmab mõiste „avaliku sektori laenugarantiid“ ka teatavate faktooringutoodete garantiisid, nimelt nii regressiõigusega faktooringu kui ka pöördfaktooringu puhul, kui faktoorigil on faktooringu kliendi vastu suunatud regressiõigus. Rahastamiskõlblikud pöördfaktooringu tooted peavad piirduma toodetega, mida kasutatakse üksnes pärast seda, kui müüja on oma osa tehingust, st toote või teenuse, juba tarninud või osutanud. Mõiste „avaliku sektori laenugarantiid“ hõlmab ka kapitalirenti. Kui avaliku sektori garantiide eesmärk on rahuldada nende ettevõtjate likviidsusvajadusi, kes peavad energiaturgudel kauplemiseks pakkuma finantstagatise, võivad need avaliku sektori garantiid erandkorras hõlmata ka pangagarantiisid või võib neid anda finantstagatiseks keskketele vastaspooltele või kliirivatele liikmetele.

- c. alternatiivina võivad liikmesriigid teatada kavadest, mille puhul on aluseks võetud eespool esitatud tabel, kuid garantii kestust, garantiipreemiaid ja garantiikatet võib iga aluseks oleva üksiklaenu põhisumma jaoks kohandada (näiteks väiksem garantiikate võiks kompenseerida pikemat kestust või võimaldada väiksemaid garantiipreemiaid); kogu garantii kestuse jooksul võib kasutada kindlasummalist garantiipremiat, kui see on suurem eespool olevas tabelis iga abisaajaliigi jaoks 1. aastaks sätestatud minimaalsetest garantiipremiatest, mida on muudetud käesoleva punkti alusel vastavalt garantii kestusele ja garantiikattele;
- d. garantii antakse hiljemalt 31. detsembriks 2023;
- e. selle laenu kogusumma abisaaja kohta, milleks garantii käesoleva jaotise alusel antakse, ei ületa:
- i. 15 % abisaaja kolme viimase lõppenud aruandeperioodi keskmisest aasta kogukäibest ⁽⁶⁸⁾;
 - ii. 50 % energiakuludest abitaotluse esitamise kuule eelneva 12 kuu jooksul ⁽⁶⁹⁾ või
 - iii. liikmesriigi poolt komisjonile hindamiseks esitatava asjakohase põhjenduse alusel (näiteks seoses abisaaja probleemidega käimasolevas kriisis) ⁽⁷⁰⁾ võib laenusummat suurendada:
 - et katta VKEde ⁽⁷¹⁾ likviidsusvajadused laenu andmise järgseks 12 kuuks ja suurettevõtjate likviidsusvajadused laenu andmise järgseks 6 kuuks;
 - suurettevõtjate puhul, kes peavad energiaturgudel kauplemiseks andma finantstagatise, et katta sellest tegevusest tekkivad likviidsusvajadused järgmiseks 12 kuuks;
 - likviidsusvajadused tuleks kindlaks teha abisaaja enesertifitseerimise teel ⁽⁷²⁾;
 - käesoleva teatise alusel vastu võetud meetmetega ei saa katta likviidsusvajadusi, mis on juba kaetud COVID-19 ajutise raamistiku alusel võetud abimeetmetega;
- f. garantii kestus on kuni kuus aastat, välja arvatud juhul, kui seda punkti 61 alapunkti c alusel kohandatakse, ja garantii ei või ületada
- i. 90 % laenu põhisummast, kui krediidiastutus ja riik kannavad kahju proportsionaalselt ja samadel tingimustel, või
 - ii. 35 % laenu põhisummast, kui kahjumit kannab kõigepealt riik ja alles seejärel krediidiastutused (st esimese järjekoha kahju garantii), ning
 - iii. mõlemal eespool nimetatud juhul, kui laenu suurus aja jooksul väheneb, näiteks põhjusel, et laenu hakatakse tagasi maksuma, peab tagatud summa vähenema proportsionaalselt;

⁽⁶⁸⁾ Kui meetmest kasusaajad on äsja asutatud ettevõtjad, kellel ei ole kolme lõpetatud raamatupidamise aastaaruannet, arvutatakse punkti 61 alapunkti e alapunktis i sätestatud kohaldatav ülemmäär selle alusel, kui kaua ettevõtja on abitaotluse esitamise ajaks tegutsenud.

⁽⁶⁹⁾ Kui meetmest kasusaajad on äsja asutatud ettevõtjad, kellel puuduvad andmed iga eelneva 12 kuu kohta, arvutatakse punkti 61 alapunkti e alapunktis ii sätestatud kohaldatav ülemmäär selle alusel, kui kaua ettevõtja on abitaotluse esitamise ajaks tegutsenud.

⁽⁷⁰⁾ Asjakohane põhjendus võib olla seotud abisaajatega, kes tegutsevad sektorites, mida agressiooni vahetud või kaudsed tagajärjed, sealhulgas ELi ja tema rahvusvaheliste partnerite kehtestatud sanktsioonid ning näiteks Venemaa võetud vastumeetmed, on eriti tugevasti mõjutanud. Sellised tagajärjed võivad olla ka tarneaahelate häired või Venemaa või Ukraina tasumata maksed, suurenenud küberrünakute oht või praegusest kriisist tulenev konkreetsete sisendite või toorainete hinnatõus.

⁽⁷¹⁾ Nagu need on määratletud üldise grupierandi määruse I lisas.

⁽⁷²⁾ Likviidsusplan võib sisaldada nii käibekapitali kui ka investeerimiskulusid. Komisjon selgitab, et käesoleva teatise kehtimise ajal võivad liikmesriigid anda käesoleva jaotise alusel täiendavaid avaliku sektori garantiisid abisaajatele, kes on sellist toetust juba saanud, et võtta arvesse uusi likviidsusvajadusi, mida algses likviidsusvajaduste hinnangus arvesse ei võetud. Igasugune selline toetus peab vastama kõigile käesoleva teatise tingimustele ja tagama, et samad likviidsusvajadused kaetakse ainult üks kord.

- g. erandina punkti 61 alapunktidest a, e, f ja h ning eeldusel et liikmesriik esitab asjakohase põhjenduse, võib avaliku sektori garantiid anda kaudse (*unfunded*) finantstagatisena ⁽⁷³⁾ kesksetele vastaspooltele või kliirivatele liikmetele selliste uute likviidsusvajaduste katmiseks, mis tulenevad vajadusest anda energiaettevõtjatele finantstagatisi seoses energiaturgudel kliiritud kauplemistegevusega. Selliste kaudsete garantiide kate võib erandkorras ületada 90 %. Selliste kaudsete garantiide puhul peab liikmesriik
- i. kui garantiikate ületab 90 %, tõendama kindlatele ja konkreetsetele tõenditele tuginedes suurema katte vajadust ning võtma kohustuse kinnitada ja korrapäraselt jälgida, et lõplikud abisaajad ei suuda katta neid likviidsusvajadusi muudest sise- või välisrahastamise allikatest, sealhulgas käesoleva teatise kohane muu abi;
- ii. põhjendama garantiide summat, mis ei tohi mingil juhul ületada summat, mis on vajalik selleks, et katta järgmise 12 kuu likviidsusvajadused, mis tulenevad vajadusest anda seoses energiaturgudel kliiritud kauplemistegevusega finantstagatisi. Liikmesriigid peavad need vajadused korrapäraselt läbi vaatama;
- iii. põhjendama garantii kestust, mis peab piirduma 31. detsembriga 2023 ja igal juhul ei ületa perioodi, mil selliseid garantiisid käsitatakse komisjoni 19. detsembri 2012. aasta delegeeritud määruse (EL) nr 153/2013 ⁽⁷⁴⁾ (millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad kesksete vastaspoolte suhtes kohaldatavaid nõudeid) (selle muudetud sõnastuses) alusel väga likviidsuse tagatisena;
- iv. näitama, kuidas tagatise kasutuselevõtmise tingimused aitavad piisavalt lahendada abisaaja ja finantsvahendajaga seotud moraalariskiga seotud probleeme. Eelkõige puudutab lõplikult abisaajalt tagatud summade sissenõudmise tingimust, mil liikmesriigi nõuded lõpliku abisaaja varade vastu peavad olema sama või kõrgema nõudeõiguse järguga kui lõpliku abisaaja muud tasumata kõrgema nõudeõiguse järguga võlad ja laenud;
- v. märkima selliste garantiide puhul kohaldatavad preemiad, mis peavad olema vähemalt võrdsed punkti 61 alapunkti b tabelis osutatud garantiipreemiatega pluss 200 baaspunkti, ja juhul kui keskne vastaspool või kliiriv liige ei nõua kaudsete tagatistega seotud positsioonide eest intressi või tasusid, tuleb lisada punkti 64 alapunktis b määratletud baasmäär;
- vi. tagama, et järgitakse ka punkti 61 alapunkte d ja i. Punkti 61 alapunkti c kohast võimalust ei kohaldata ja garantii peab olema seotud ainult punkti 61 alapunktis g määratletud likviidsusvajadustega;
- h. garantii peab olema seotud investeerimis- ja/või käibekapitalilaenudega;
- i. garantiisid võib anda otse lõplikele abisaajatele või krediidasutustele ja muudele finantsvahendajatena tegutsevatele finantseerimisasutustele. Krediidasutused või muud finantseerimisasutused peaksid suunama avaliku sektori garantiidest saadava kasu suurimal võimalikul määral lõplikele abisaajatele. Finantsvahendaja peab suutma tõendada, et tal on olemas mehhanism, millega tagatakse, et kasu läheb suurimal võimalikul määral lõplikele abisaajatele suuremate rahastamismahtude, riskantsemate portfelliide, väiksemate tagatisnõuete, väiksemate garantiipreemiate või madalamate intressimääradena, kui need oleksid olukorras, kus sellist avaliku sektori garantiid ei antaks.

2.3. Subsideeritud laenudena antav likviidsustoetus

- (62) Selleks et tagada nende ettevõtjate juurdepääs likviidsusele, keda käimasolev kriis on mõjutanud, võib praeguses olukorras olla asjakohane, vajalik ja sihipärane lahendus võimaldada piiratud ajavahemikuks ja teatavale laenusummale subsideeritud intressimäär.

⁽⁷³⁾ Nagu on selgitatud joonealuses märkuses 67 ja erinevalt käesoleva jaotise kohastest avaliku sektori laenugarantiidest, mida kasutatakse selleks, et hõlbustada likviidsuse pakkumist otse ettevõtjatele, on punkti 61 alapunkti g kohaselt finantstagatisena antud avaliku sektori garantiid kaudsed ja antud otse keskele vastaspooltele või kliirivale liikmele ilma finantsinstrumendist alusvarata.

⁽⁷⁴⁾ ELT L 52, 23.2.2013, lk 41.

(63) Sama laenu põhisumma puhul ei saa kumuleerida käesoleva jaotise kohaselt antud laene käesoleva teatise jaotise 2.2 kohaselt antud abiga ja vastupidi. Käesoleva teatise alusel antud laene ja garantiisid võib kumuleerida eri laenudega, tingimusel et laenude kogusumma abisaaja kohta ei ületa punkti 61 alapunkti e või punkti 64 alapunkti e sätestatud ülemmäärasid. Abisaajale võib anda korraga mitut käesoleva jaotise kohast subsideeritud laenu, kui üldine laenusumma abisaaja kohta ei ületa punkti 64 alapunkti e sätestatud ülemmäärasid.

(64) Komisjon loeb praegusele kriisile reageerimiseks subsideeritud laenu vormis antava riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, kui täidetud on järgmised tingimused:

- a. laene ei anta krediitiasutustele ega muudele finantseerimisasutustele;
- b. laene võib anda vähendatud intressimääraga, mis on vähemalt võrdne 1. oktoobril 2022 ⁽⁷⁵⁾ või laenu andmise hetkel kättesaadava baasmääraga (1 aasta IBOR või komisjoni avaldatud sellega samaväärne intressimäär ⁽⁷⁶⁾), millele on lisatud allpool olevas tabelis esitatud krediidiriski marginaal ⁽⁷⁷⁾:

Saaja liik	Krediidiriski marginaal 1. aastal	Krediidiriski marginaal 2.–3. aastal	Krediidiriski marginaal 4.–6. aastal
VKE'd	25 baaspunkti ⁽⁷⁸⁾	50 baaspunkti ⁽⁷⁹⁾	100 baaspunkti
Suurettevõtjad	50 baaspunkti	100 baaspunkti	200 baaspunkti

c. alternatiivina võivad liikmesriigid teatada kavades, mille alus on küll eespool esitatud tabel, kuid mille kohaselt on võimalik maksetähtaega ja krediidiriski marginaali taset kohandada, näiteks kasutada kindlat krediidiriski marginaali kogu laenu kestuse ajal, kui see on suurem kui iga abisaajaliigi esimese aasta minimaalne krediidiriski marginaal, mida on muudetud käesoleva lõigu kohaselt vastavalt laenu lõpptähtajale ⁽⁸⁰⁾ ⁽⁸¹⁾;

d. laenulepingud sõlmitakse hiljemalt 31. detsembriks 2023 ja nende maksimaalne kehtivusaeg on kuni kuus aastat, välja arvatud juhul, kui neid vastavalt punkti 64 alapunktile c kohandatakse;

e. laenu kogusumma abisaaja kohta ei ületa

i. 15 % abisaaja kolme viimase lõppenud aruandeperioodi keskmisest aasta kogukäibest ⁽⁸²⁾ või

ii. 50 % energiakuludest abitaotluse esitamise kuule eelneva 12 kuu jooksul ⁽⁸³⁾;

⁽⁷⁵⁾ Kuni 31. detsembrini 2022 antud laenude puhul võib kasutada 1. veebruari 2022. aasta baasintressimäära.

⁽⁷⁶⁾ Baasmäärad, mis on arvatud vastavalt komisjoni teatisele viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta (ELT C 14, 19.1.2008, lk 6) ja avaldatud konkurentsi peadirektoraadi veebisaidil https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/legislation/reference-discount-rates-and-recovery-interest-rates_en.

⁽⁷⁷⁾ Kui intressimaksete suhtes kohaldatakse ajapikendust, tuleb järgida punkti 64 alapunkti b sätestatud miinimumintressimäärasid, intress peab kogunema alates ajapikenduse esimesest päevast ja kapitaliseerimine peab toimuma vähemalt üks kord aastas. laenulepingute kehtivusaeg on endiselt maksimaalselt kuus aastat alates laenu andmise hetkest, välja arvatud juhul, kui neid vastavalt punkti 64 alapunktile c kohandatakse, ja punkti 64 alapunkti e osutatud laenu kogusummat abisaaja kohta ei ületata.

⁽⁷⁸⁾ Minimaalne koguintressimäär (baasmäär, millele on lisatud krediidiriski marginaal) peaks olema vähemalt 10 baaspunkti aastas.

⁽⁷⁹⁾ Minimaalne koguintressimäär (baasmäär, millele on lisatud krediidiriski marginaal) peaks olema vähemalt 10 baaspunkti aastas.

⁽⁸⁰⁾ Minimaalne koguintressimäär (baasmäär, millele on lisatud krediidiriski marginaal) peaks olema vähemalt 10 baaspunkti aastas.

⁽⁸¹⁾ Vt konkurentsi peadirektoraadi veebisaidil avaldatud kokkuvõtte kohandamise otsustuspraktikast vastavalt punkti 64 alapunktile c https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/ukraine_en.

⁽⁸²⁾ Kui meetmest kasusaajad on äsja asutatud ettevõtjad, kellel ei ole kolme lõpetatud raamatupidamise aastaaruannet, arvutatakse punkti 64 alapunkti e alapunkti i sätestatud kohaldatav ülemmäär selle alusel, kui kaua ettevõtja on abitaotluse esitamise ajaks tegutsenud.

⁽⁸³⁾ Kui meetmest kasusaajad on äsja asutatud ettevõtjad, kellel puuduvad andmed iga eelneva 12 kuu kohta, arvutatakse punkti 64 alapunkti e alapunkti ii sätestatud kohaldatav ülemmäär selle alusel, kui kaua ettevõtja on abitaotluse esitamise ajaks tegutsenud.

iii. liikmesriigi poolt komisjonile esitatava asjakohase põhjenduse alusel (näiteks seoses abisaaja probleemidega käimasolevas kriisis) ⁽⁸⁴⁾ võib laenusummat suurendada:

- et katta VKEde ⁽⁸⁵⁾ likviidsusvajadused laenu andmise järgseks 12 kuuks ja suurettevõtjate likviidsusvajadused laenu andmise järgseks 6 kuuks;
- suurettevõtjate puhul, kes peavad energiaturgudel kauplemiseks andma finantstagatise, et katta sellest tegevusest tekkivad likviidsusvajadused laenu andmise järgseks 12 kuuks;
- likviidsusvajadused tuleks kindlaks teha abisaaja enesertifitseerimise teel ⁽⁸⁶⁾;
- käesoleva teatise alusel vastu võetud meetmetega ei tohi katta likviidsusvajadusi, mis on juba kaetud COVID-19 ajutise raamistiku alusel võetud abimeetmetega;

f. laen on seotud investeringu- ja/või käibekapitalivajadustega;

g. laenu võib anda otse lõplikele abisaajatele või krediitiasutuste ja muude finantseerimisasutuste kui finantsvahendajate kaudu. Sellisel juhul peaksid krediitiasutused või muud finantseerimisasutused suunama laenude subsideeritud intressimääradest saadava kasu suurimal võimalikul määral lõplikele abisaajatele. Finantsvahendaja peab suutma tõendada, et tal on olemas mehhanism, millega tagatakse, et kasu läheb suurimal võimalikul määral lõplikele abisaajatele, ilma et käesoleva jaotise alusel võimaldatavate subsideeritud laenude andmise tingimuseks oleks olemasolevate laenude refinantseerimine.

2.4. Abi maagaasi- ja elektrihindade erakordselt suurest tõusust tulenevate lisakulude katmiseks

(65) Venemaa Ukrainale kallaletungi põhjustatud maagaasi- ja elektrihinna erakordselt suure tõusu tagajärgi võib lisaks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohastele olemasolevatele võimalustele ja käesolevas teatises sätestatud võimalustele leevendada ajutine toetus. Sellist toetust võib ettevõtjatele anda nende jooksva või varasema energiatarbimise alusel. Esimesel juhul võimaldaks toetus kõige enam mõjutatud ettevõtjatel majandustegevust jätkata, kuid kujutaks oma olemuse poolest endast väiksemaid stiimuleid energia säästmiseks. Arvestades gaasitarnete nappust ELis, on samuti oluline säilitada tugevad stiimulid nõudluse vähendamiseks ja järkjärguliseks üleminekuks gaasitarbimise vähendamisele. Varasemal energiatarbimisel põhinev toetus võimaldaks säilitada turustiimulid energiatarbimise vähendamiseks ja aidata ettevõtjatel praeguse kriisi tagajärgedega toime tulla, tingimusel et abisaajad ei vähenda märkimisväärselt tootmistegevust allapoole seda, mis on vajalik sihipärase energiasäästu saavutamiseks, ega/või suuna oma tarbimist lihtsalt mujale. Seetõttu kutsutakse liikmesriike üles nõudma abisaajatelt sellekohaste asjakohaste kohustuste võtmist. Liikmesriigid võivad mis tahes abikõlblikkusperioodiks võtta kasutusele toetuskava, mis põhineb jooksva või varasemal energiatarbimisel.

⁽⁸⁴⁾ Asjakohane põhjendus võib olla seotud abisaajatega, kes tegutsevad sektorites, mida Venemaa agressiooni vahetud või kaudsed tagajärjed, sealhulgas liidu ja tema rahvusvaheliste partnerite võetud piiravad majandusmeetmed ning Venemaa võetud vastumeetmed, on eriti tugevasti mõjutanud. Sellised tagajärjed võivad olla ka tarneahelate häired või Venemaa või Ukraina tasumata maksed, suurenenud hinnavolatiilsus energiaturgudel ja sellega seotud vajadused, suurenenud küberrünnakute oht või praegusest kriisist tulenev konkreetsete sisendite või toorainete hinnatõus.

⁽⁸⁵⁾ Nagu need on määratletud üldise grupierandi määruse I lisas.

⁽⁸⁶⁾ Likviidsusplaani võib sisaldada nii käibekapitali kui ka investeerimiskulusid. Komisjon selgitab, et käesoleva teatise kehtimise ajal võivad liikmesriigid anda käesoleva jaotise alusel täiendavaid subsideeritud laenu abisaajatele, kes on sellist toetust juba saanud, et võtta arvesse uusi likviidsusvajadusi, mida algses likviidsusvajaduste hinnangus arvesse ei võetud. Igasugune selline toetus peab vastama kõigile käesoleva teatise tingimustele ja tagama, et samad likviidsusvajadused kaetakse ainult üks kord.

(66) Komisjon peab sellist riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, kui täidetud on järgmised tingimused:

- a. abi antakse hiljemalt 31. detsembril 2023 ⁽⁸⁷⁾;
- b. abi võib anda otsetoetuste, maksu- ⁽⁸⁸⁾ ja maksesoodustuste vormis või muus vormis, nagu tagasimakstavad ettemaksed, garantiid ⁽⁸⁹⁾, laenud ⁽⁹⁰⁾ ja omakapital, tingimusel et selliste meetmete kogunimiväärtus ei ületa kohaldatavat abi osakaalu ja ülemmäärasid. Kõik kasutatud arvud peavad väljendama brutosummasid, see tähendab, et neist ei ole maha arvatud makse ega muid tasusid;
- c. tagasimakstavate ettemaksete, garantiide, laenude või muude tagasimakstavate vahendite vormis antud abi võib konverteerida muus vormis abiks, näiteks toetusteks, tingimusel et konverteerimine toimub hiljemalt 30. juuniks 2024;
- d. abi antakse eelarveprognosisga abikava raames. Liikmesriigid võivad piirduda abi andmisel tegevustega, millega toetatakse konkreetseid majandussektoreid, mis on majanduse või siseturu julgeoleku ja vastupidavuse jaoks eriti olulised, võttes näiteks arvesse teatise „Säästame gaasi turvalise talve nimel“ kehtestatud kriteeriume kriitilise tähtsusega kaitsmata tarbijate tähtsuse järjekorda seadmiseks ⁽⁹¹⁾. Sellised piirangud tuleb siiski kavandada laialt ja need ei tohi viia potentsiaalsete abisaajate kunstliku piiramiseni;
- e. käesoleva jaotise kohaldamisel arvutatakse abikõlblikud kulud abisaaja ⁽⁹²⁾ hangitud maagaasi (sealhulgas lähteainena kasutatav), elektri ning maagaasist ning elektrist otse toodetud kütte ja jahutuse ⁽⁹³⁾ tarbimise põhjal. Maksimaalsed abikõlblikud kulud arvutatakse järgmise valemi alusel:

$$(p(t) - p(\text{ref}) \times 1,5) \times q,$$

kus

t on konkreetne kuu või mitme järjestikuse kuu pikkune ajavahemik, mis jääb ajavahemikku 1. veebruarist 2022 kuni hiljemalt 31. detsembrini 2023 (edaspidi „abikõlblikkusperiood“)

ref on ajavahemik 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2021 (edaspidi „võrdlusperiood“)

p(t) on abisaaja poolt abikõlblikkusperioodi jooksul tarbitud ühiku keskmine hind (nt eurot/MWh)

p(ref) on abisaaja poolt võrdlusperioodil tarbitud ühiku keskmine hind (nt eurot/MWh)

⁽⁸⁷⁾ Kui abi antakse alles pärast abisaaja tõendavate dokumentide järelkontrolli ja liikmesriik otsustab punkti 68 kohast ettemaksete tegemise võimaluse jätta lisamata, võib abi erandkorras anda kuni 31. märtsini 2024, tingimusel et järgitakse punkti 66 alapunktis e määratletud abikõlblikkusperioodi ja punktis 68 kehtestatud nõudeid.

⁽⁸⁸⁾ Kui abi antakse maksesoodustuse vormis, peab maksukohustus, millega seoses see soodustus antakse, olema tekkinud hiljemalt 31. detsembril 2023.

⁽⁸⁹⁾ Kui abi antakse garantiidena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 61 alapunkti i täiendavaid sätteid.

⁽⁹⁰⁾ Kui abi antakse laenudena käesoleva jaotise kohaselt, kohaldatakse punkti 64 alapunkti g täiendavaid sätteid.

⁽⁹¹⁾ COM(2022) 360 final.

⁽⁹²⁾ Jaotises 2.4 tähistab „abisaaja“ ettevõtjat või ettevõtja alluvuses olevat juriidilist isikut.

⁽⁹³⁾ Kaugkütte- või kaugjahutusvõrkude puhul ei pruugi alati olla võimalik keskse allikas kasutatavat kütust täpselt kindlaks määrata. Sellistes olukordades võivad liikmesriigid tugineda kaugkütteettevõtjate tõenditele või hinnangutele, mis näitavad vastavate võrkude energiaallikate jaotust, ja kasutada seda teavet selleks, et arvutada kütte/jahutuse tarbimise osakaal, mida saab käesoleva jaotise alusel kompenseerida.

q on kogus, mis hangitakse välistarnijatelt ja mida abisaaja tarbib lõpptarbijana ⁽⁹⁴⁾. Liikmesriik võib selle kehtestada ühel järgneval viisil:

— q(t), st abisaaja tarbimine abikõlblikkusperioodil, või

— q(ref), st abisaaja tarbimine võrdlusperioodil.

Alates 1. septembrist 2022 ei tohi q ületada 70 % abisaaja tarbimisest 2021. aastal samal perioodil;

- f. abi kogusumma abisaaja kohta ei ületa abikõlblikest kuludest 50 % ja abi kogusumma ettevõtja kohta ei üle ühelgi ajahetkel ületada 4 miljonit eurot;
- g. käesoleva jaotise alusel antavat abi võib kumuleerida jaotise 2.1 alusel antava abiga, tingimusel et ei ületata käesolevas jaotises ettevõtja kohta kohaldatavaid abi ülemmäärasid. Sama tarbimismahu puhul ei tohi käesoleva jaotise alusel antud abi, mis on arvutatud varasema tarbimise (q(ref)) alusel, kumuleerida jaotise 2.7 alusel antud abiga.

(67) Teatavatel juhtudel võib olla tarvis anda täiendavat abi abisaajatele, kelle majanduslik suutlikkus on kriisi ajal nõrgenenud. Liikmesriigid võivad anda abi, mille suurus ületab punkti 66 alapunkti f kohaselt arvutatud ülemmäärasid, eeldusel et lisaks punkti 66 alapunktides a–e ja g sätestatud tingimustele on veel täidetud järgmised tingimused:

- a. abi kogusumma abisaaja kohta ei ületa abikõlblikest kuludest 40 % ja abi kogusumma ettevõtja kohta ei üle ühelgi ajahetkel ületada 100 miljonit eurot;
- b. Energiamahukateks ettevõteteks ⁽⁹⁵⁾ kvalifitseeruvate abisaajate puhul võib abi kogusummat abisaaja kohta suurendada maksimaalselt 65 %ni abikõlblikest kuludest ning abi kogusumma ettevõtja kohta ei tohi ühelgi ajahetkel ületada 50 miljonit eurot. Lisaks peab abisaaja tõendama, et tema EBITDA ⁽⁹⁶⁾ (ilma abita) on abikõlblikkusperioodil võrdlusperioodiga võrreldes vähenenud vähemalt 40 % või et tema EBITDA (ilma abita) on olnud abikõlblikkusperioodil negatiivne;
- c. energiamahukateks ettevõteteks kvalifitseeruvate abisaajate puhul, kes tegutsevad ühes või mitmes I lisas ⁽⁹⁷⁾ loetletud sektoris või allsektoris, võib abi kogusummat abisaaja kohta suurendada maksimaalselt 80 %ni abikõlblikest kuludest ning abi kogusumma ettevõtja kohta ei tohi ühelgi ajal ületada 150 miljonit eurot. Lisaks peab abisaaja tõendama, et tema EBITDA (ilma abita) on abikõlblikkusperioodil võrdlusperioodiga võrreldes vähenenud vähemalt 40 % või et tema EBITDA (ilma abita) on olnud abikõlblikkusperioodil negatiivne;
- d. punkti 67 alapunktide a, b ja c kohaselt antud abi puhul ei tohi abisaaja EBITDA abikõlblikkusperioodil, koos abi kogusummaga, ületada 70 % tema EBITDast võrdlusperioodil; Kui EBITDA oli võrdlusperioodil negatiivne, ei tohi abi viia selleni, et EBITDA kasvab abikõlblikkusperioodil üle 0.

⁽⁹⁴⁾ Nagu tõendab abisaaja näiteks vastava arve alusel. Arvesse võetakse ainult lõppkasutaja energiatarbimist, müüki ja omatoodangut arvesse ei võeta. Arvesse ei võeta energiasektori enda energiatarbimist ega energia ülekande ja jaotuse käigus tekkivaid kadusid.

⁽⁹⁵⁾ Energiamahukas ettevõtte on juriidiline isik, kus energiatoodete (sealhulgas muude energiatoodete kui maagaas ja elekter) ost moodustab 2021. kalendriaasta raamatupidamisaruannete andmete põhjal vähemalt 3,0 % toodangu väärtusest või käibest. Teise variandina võib kasutada 2022. aasta esimese poolaasta andmeid ja sellisel juhul võib abisaaja kvalifitseeruda energiamahukaks ettevõtteks, kui energiatoodete (sealhulgas muude energiatoodete kui maagaas ja elekter) ost moodustab vähemalt 6,0 % toodangu väärtusest või käibest.

⁽⁹⁶⁾ EBITDA on intressi-, maksu- ja amortisatsioonieelne kasum, välja arvatud ühekordsed väärtuse langused.

⁽⁹⁷⁾ I lisas on loetletud sektorid ja allsektorid, mida peetakse energiakriisi tõttu konkurentsivõime vähenemise suhtes eriti haavatavaks; selle objektiivseteks näitajateks on selle (all)sektori kaubavahetuse maht kolmandate riikidega ja heitemahukus. Abisaajat käsitletakse I lisas loetletud sektoris või allsektoris tegutsevana vastavalt tema liigitusele sektoripõhises rahvamajanduse arvepidamises või juhul, kui üks või mitu tema teostatavat I lisas loetletud tegevust andsid 2021. aastal üle 50 % tema käibest või toodangu väärtusest.

- (68) Käesoleva jaotise kohaselt võib abi andev asutus teha abisaajale ettemakse. Seda tehes võib abi andev asutus tugineda käesoleva jaotise abikõlblikkuse kriteeriumide hinnangutele, tingimusel et järgitakse käesolevas jaotises esitatud abi ülemmäärasid. Abi andev asutus kehtestab menetluse, mille abil tagantjärele kontrollida asjakohastest abikõlblikkuse tingimustest ja abi ülemmääradest kinnipidamist tegelike andmete põhjal ning nõuda kõik abikõlblikkuse kriteeriumidele mittevastavad või abi ülemmäärasid ületavad toetusmaksed tagasi hiljemalt kuus kuud pärast abikõlblikkusperioodi lõppu.

2.5. Abi taastuvenergia, energia salvestamise ja taastuvkütte kasutuselevõtu kiirendamiseks, mis on tähtis kava „REPowerEU“ jaoks

- (69) Lisaks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohastele võimalustele on seoses Venemaa sõjalise agressiooniga Ukraina vastu ja kavaga „REPowerEU“⁽⁹⁸⁾ tähtis kulutõhusal viisil kiirendada ja laiendada taastuvenergia kättesaadavust, et vähendada kiiresti sõltuvust Venemaa fossiilkütuste impordist ja kiirendada energiasüsteemi ümberkujundamist. Riigiabi päikeseenergia-, tuuleenergia-, geotermilise energia, elektri- ja soojusenergia salvestamise, taastuvkütte, saastevaba vesiniku ning jäätmetest ja jääkidest toodetud biogaasi ja biometaaniga kasutuselevõtu kiirendamiseks on osa asjakohasest, vajalikust ja sihipärasest lahendusest, millega vähendada praeguses kontekstis sõltuvust imporditud fossiilkütustest. Arvestades tungivat vajadust tagada taastuvenergia, energia salvestamise ja taastuvkütte kasutuselevõtu kiirendavate projektide kiire rakendamine, on ajutiselt õigustatud toetusmeetmete rakendamise teatav lihtsustamine.

- (70) Komisjon peab ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks abi taastuvallikatest toodetud elektrienergia, saastevaba vesiniku, jäätmetest ja jääkidest toodetud biogaasi ja biometaaniga, elektri ja soojusenergia salvestamise ning taastuvkütte edendamiseks, kui on täidetud järgmised tingimused:

a. abi antakse ühele järgmistest:

- i. fotoelektrilise või muu päikeseenergia tootmine;
 - ii. tuuleenergia tootmine;
 - iii. geotermilise energia tootmine;
 - iv. elektri- või soojusenergia salvestamine (ka kombineerituna mõne muu käesoleva jaotisega hõlmatud investeringuliigiga);
 - v. taastuvkütte tootmine, sh soojuspumpade abil, mis vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001⁽⁹⁹⁾ VII lisa nõuetele;
 - vi. saastevaba vesiniku tootmine;
 - vii. biogaasi ja biometaaniga tootmine jäätmetest ja jääkidest vastavalt direktiivi (EL) 2018/2001 artiklis 29 ja määruses (EL) 2018/841⁽¹⁰⁰⁾ sätestatud ELi kestlikkuskriteeriumidele;
- b. toetuskavad võivad piirduda ühe või mitme punkti 70 alapunktis a nimetatud tehnoloogiaga, kuid need ei tohi sisaldada kunstlikke piiranguid või diskrimineerimist (sealhulgas litsentside, lubade või kontsessioonide andmisel, kui need on nõutavad), näiteks piirangud projektide mahu, asukoha või piirkondlike aspektide või väga spetsiifiliste (alam)tüüpide alusel ühe punkti 70 alapunktis a osutatud tehnoloogia raames;
- c. abi antakse otsetoetuste, tagasimakstavate ettemaksete, laenude, garantiide või maksusoodustuste vormis;
- d. abi antakse prognoositud mahu ja eelarvega abikava raames;

⁽⁹⁸⁾ COM(2022) 230 final, 18. mai 2022.

⁽⁹⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

⁽¹⁰⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/841, millega lisatakse maakasutusest, maakasutuse muutusest ja metsandusest tulenev kasvuhooonegaaside heide ja sellest tulenevate kasvuhooonegaaside sidumine 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikku ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 ja otsust nr 529/2013/EL (ELT L 156, 19.6.2018, lk 1).

- e. abi antakse hiljemalt 31. detsembriks 2023 ning käitised peavad olema valmis ja käiku lastud 30 kuu jooksul pärast abi andmise kuupäeva või (meretuuleparkide ja saastevaba vesiniku käitiste puhul) 36 kuu jooksul pärast abi andmise kuupäeva. Kui sellest tähtajast ei peeta kinni, tuleb pärast esimest kolme kuud tagasi maksta või vähendada 5 % eraldatud abisummast iga viivitatud kuu kohta; seejärel, pärast kuuendat kuud suureneb see 10 % ni iga viivitatud kuu kohta, välja arvatud juhul, kui viivitus on tingitud abisaajast sõltumatutest teguritest ning seda ei oleks olnud võimalik ette näha ⁽¹⁰¹⁾;
- f. kui abi antakse jooksva abi makselepingute raames, ei tohi need lepingud olla sõlmitud kauemaks kui 20 aastat pärast abi saava käitise tegevuse alustamist;
- g. abi antakse võistupakkumise raames, mis on avatud, selge, läbipaistev ja mittediskrimineeriv ning põhineb objektiivsetel kriteeriumidel, mis on eelnevalt kindlaks määratud ja mis viivad miinimumi strateegilise pakkumise riski. Vähemalt 70 % pakkumuste järjestamisel kasutatavatest valikukriteeriumidest tuleb määratleda abina keskkonnakaitse ühiku kohta ⁽¹⁰²⁾ või abina väljundenergia või võimsuse ühiku kohta;
- h. võistupakkumine ei ole kohustuslik, kui abi antakse maksusoodustuste vormis, mida saavad võrdselt kõik samas majandussektoris tegutsevad abikõlblikud ettevõtjad, kes on abimeetme eesmärkide poolest samas või sarnases tegelikus olukorras. Lisaks ei ole võistupakkumine kohustuslik, kui ettevõtja ja projekti kohta antav abi ei ületa 25 miljonit eurot ja abisaajad on väikesed projektid, mis on määratletud järgmiselt:
 - i. elektri tootmiseks, elektri- või soojusenergia salvestamiseks – projektid, mille ülesseatud võimsus on kuni 1 MW;
 - ii. soojuse ja gaasi tootmise tehnoloogiad – projektid, mille ülesseatud võimsus või samaväärne võimsus on kuni 1 MW;
 - iii. saastevaba vesiniku tootmiseks – projektid, mille ülesseatud võimsus või samaväärne võimsus on kuni 3 MW;
 - iv. biogaasi ja biometaaniga tootmiseks jäätmetest ja jääkidest – projektid, mille ülesseatud võimsus on kuni 25 000 tonni aastas;
 - v. projektide puhul, mis kuuluvad 100 % ulatuses VKEdele või taastuvenergiakogukondadele – projektid, mille ülesseatud võimsus on kuni 6 MW;
 - vi. projektide puhul, mis kuuluvad 100 % ulatuses väikestele ja mikroettevõtjatele või taastuvenergiakogukondadele üksnes tuuleenergia tootmiseks – projektid, mille ülesseatud võimsus on kuni 18 MW.

Kui abi väikeprojektidele ei anta võistupakkumise käigus, ei tohi abi osakaal ületada 45 % investeeringu kogumaksumusest. Abi osakaalu võib suurendada 20 protsendipunkti väikeettevõtjatele antava abi korral ja 10 protsendipunkti keskmise suurusega ettevõtjatele antava abi korral;

- i. pakkumismenetluses tõhusa konkurentsi tagamiseks tuleb kindlaks määrata hangitud võimsuse või tootmise maht. Liikmesriik peab tõendama, et hangitud maht vastab projektide potentsiaalsele pakkumisele. Seda võib teha varasemate enampakkumiste või riiklikus energia- ja kliimakavas ⁽¹⁰³⁾ sätestatud tehnoloogiaalaste eesmärkide alusel või võttes kasutusele kaitsemehhanismi juhuks, kui on oht, et pakkumusi ei esitata piisavalt. Võistupakkumise korduva alapakkumise korral peab liikmesriik võtma parandusmeetmed mis tahes tulevaste kavade jaoks, millest ta teatab komisjonile sama tehnoloogia kohta;

⁽¹⁰¹⁾ Need tegurid võivad hõlmata näiteks elanikkonna kohustuslikku liikumispiirangut pandeemia tõttu või häireid projektide jaoks vajalike seadmete tarneahelas. See ei hõlma aga viivitusi projekti jaoks nõutavate lubade saamisel.

⁽¹⁰²⁾ Näiteks eurot CO₂ heite vähenemise tonni kohta.

⁽¹⁰³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

- j. abi eesmärk peab olema säilitada tõhusad tegevusstiimulid ja hinnasignaalid. Lisaks peab abi olema koostatud viisil, mis võimaldab vähendada juhuslikku kasumit, sealhulgas äärmiselt kõrgete elektri- või gaasihindade korral, näiteks kehtestades eelnevalt kindlaks määratud tagasinõudemehhanismi või andes abi kahesuunaliste hinnavahelepingute kujul ⁽¹⁰⁴⁾;
- k. kui abi antakse saastevaba vesiniku tootmiseks, peab liikmesriik tagama, et vesinik on toodetud taastuvatest energiaallikatest kooskõlas meetoditega, mis on direktiivis (EL) 2018/2001 sätestatud muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelate ja gaasiliste transpordikütuste jaoks;
- l. selle meetme kohane abi ei ole kombineeritav muu abiga samade abikõlblike kulude jaoks;
- m. abi võib anda investeeringuteks, mille tööd on alanud 20. juulil 2022 või hiljem; enne 20. juulit 2022 alanud projektide puhul võib abi anda, kui on vaja investeerimist märkimisväärselt kiirendada või laiendada. Sellistel juhtudel on rahastamiskõlblikud ainult lisakulud, mis on seotud tööde kiirendamise või ulatuse laiendamisega;
- n. abi peab ajendama abisaajat tegema investeeringut, mida ta ilma abita ei teeks või teeks piiratud või muul viisil. Komisjon on seisukohal, et võttes arvesse erakordseid majandusraskusi, mida ettevõtjatel praeguse kriisi tõttu esineb, on üldiselt nii, et abi puudumisel jätkaksid abisaajad oma tegevust muutusteta, tingimusel et tegevuse muutusteta jätkamine ei kujuta endast liidu õiguse rikkumist;
- o. liikmesriik peab tagama olulise kahju ärahoidmise põhimõtte järgimise.

(71) Komisjon peab ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks abi, mida antakse olemasolevate käitiste maksimumvõimsuste suurendamiseks, ilma et selleks tehtaks lisainvesteeringuid, tingimusel et täidetud on järgmised tingimused:

- a. olemasolev käitis on võrku ühendatud enne 1. oktoobrit 2022 ja see on saanud abi, mille komisjon on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel heaks kiitnud või mis on teatamiskohustusest vabastatud;
- b. abi on vajalik selleks, et suurendada olemasolevate käitiste maksimumvõimsust kuni 1 MW käitise kohta või samaväärsel määral, ilma et tehtaks täiendavaid investeeringuid;
- c. abi antakse 31. detsembriks 2023 ja abimeetme kohane abikõlblikkusperiood lõpeb 31. detsembril 2023;
- d. abi vastab punkti 70 alapunktides a, b, c, d, j ja k kehtestatud nõuetele;
- e. selle meetme kohane abi ei ole kombineeritav muu abiga, millega toetatakse sama täiendavat võimsust.

2.6. Abi tööstuslike tootmisprotsesside dekarboniseerimiseks elektrifitseerimise ja/või taastuvallikatest toodetud ja teatavatele tingimustele vastava elektripõhise vesiniku kasutamise ning energiatõhususe meetmete kaudu

(72) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohastest võimalustest kaugemale ulatuv riigiabi, mida antakse investeeringute hõlbustamiseks tööstuse dekarboniseerimise, eelkõige elektrifitseerimise ning taastuvallikatest toodetud ja punkti 73 alapunkti h tingimustele vastavat elektripõhist vesinikku kasutavate tehnoloogiate kaudu, ning tööstuse energiatõhususe meetmetesse, on osa asjakohasest, vajalikust ja sihipärasest lahendusest, millega vähendada sõltuvust imporditavatest fossiilkütustest Venemaa sõjalise agressiooni kontekstis Ukraina vastu. Arvestades tungivat vajadust kiirendada selliste investeeringute kiiret kasutuselevõttu, on teatavad lihtsustused õigustatud.

⁽¹⁰⁴⁾ Hinnavaheleping annab abisaajale õiguse saada makse, mis võrdub kindlaksmääratud täitmishinna ja võrdlushinna (nt turuhind) vahega toodanguühiku kohta. Hinnavahelepingud võivad hõlmata ka tagasimakseid abisaajatelt maksumaksjatele või tarbijatele perioodide eest, mil võrdlushind ületab täitmishinna.

(73) Komisjon loeb ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks investeerimisabi, mille tulemuseks on i) praegu fossiilkütustel kui energiaallikal või lähteainel põhineva tööstustegevuse kasvuhoonegaaside heitkoguste märkimisväärne vähenemine või ii) tööstustegevuse ja -protsesside energiatarbimise märkimisväärne vähenemine, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

- a. abi antakse eelarveprognoosiga abikava raames;
- b. üksikabi ülemmäär, mida võib ettevõtjale anda, ei tohi põhimõtteliselt ületada 10 % sellise kava kogueelarvest. Kui liikmesriik esitab komisjonile asjakohase põhjenduse, võib komisjon heaks kiita kavad, millega nähakse ette üksikabi andmine, mis ületab 10 % kava kogueelarvest;
- c. abi antakse otsetoetuste, tagasimakstavate ettemaksete, laenude, garantiide või maksusoodustuste vormis;
- d. investeering ⁽¹⁰⁵⁾ peab võimaldama abisaajal teha üht või mõlemat järgmistest:
 - (i) vähendada võrreldes abi andmisele eelnenud olukorraga vähemalt 40 % otsest kasvuhoonegaaside heidet oma tööstuskäitises, mis praegu kasutab energiaallikana või lähteainena fossiilkütuseid, tootmisprotsesside elektrifitseerimise või taastuvallikatest toodetud ja punkti 73 alapunkti h tingimustele vastava elektripõhise vesiniku kasutamise kaudu fossiilkütuste asendamiseks; kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kontrollimisel tuleb arvesse võtta ka biomassi põletamisel tekkinud tegelikke heitkoguseid ⁽¹⁰⁶⁾;
 - (ii) vähendada tööstuskäitiste abi saava tegevuse energiatarbimist võrreldes abi andmisele eelnenud olukorraga vähemalt 20 % ⁽¹⁰⁷⁾;
- e. heitkogustega kauplemise süsteemiga hõlmatud tegevustega seotud investeeringute puhul väheneb abisaaja käitise kasvuhoonegaaside heide allapoole komisjoni rakendusmääruses (EL) 2021/447 ⁽¹⁰⁸⁾ sätestatud asjakohaseid tasuta eraldamise võrdlusaluseid;
- f. abi ei tohi kasutada abisaaja üldise tootmisvõimsuse suurendamise rahastamiseks;
- g. kui abi antakse tööstuse dekarboniseerimise investeeringuks, mis hõlmab saastevaba vesiniku kasutamist, peab liikmesriik tagama, et kasutatav vesinik on toodetud taastuvatest energiaallikatest kooskõlas meetoditega, mis on direktiivis (EL) 2018/2001 sätestatud muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelate ja gaasiliste transpordikütuste jaoks;
- h. abi võib anda ka tööstuse dekarboniseerimise investeeringuteks, mis hõlmavad elektrist toodetud vesiniku kasutamist ühel järgmistest juhtudest:
 - (i) vesinikku toodetakse ainult tundidel, mil selle pakkumiskiirkonna marginaalne elektritootmisüksus, kus elektrolüüsiseade asub tasakaaluarveldusperioodidel, mil elektrit tarbitakse, on saastevaba elektrijaam. Vesinikku, mida on juba võetud arvesse saastevaba vesinikuna punkti 73 alapunkti g tähenduses ja mis on toodetud tundidel, mil selle pakkumiskiirkonna marginaalne elektritootmisüksus, kus elektrolüüsiseade asub tasakaaluarveldusperioodidel, mil elektrit tarbitakse, on taastuvelektrijaam, ei saa käesoleva jaotise kohaselt teist korda arvesse võtta;

⁽¹⁰⁵⁾ Investeerimisabi, mille eesmärk on vähendada otsest kasvuhoonegaaside heidet või energiatarbimist, sealhulgas allapoole käesoleva teatise punkti 73 alapunktis d sätestatud künniseid, võib teavitamiskohustusest vabastada, tingimusel et järgitakse üldise grupidandi määruse norme.

⁽¹⁰⁶⁾ Kasvuhoonegaaside otsese heite vähenemist tuleb mõõta abitaotlusele eelnenud viie aasta kasvuhoonegaaside otsese heite keskmise alusel (keskmine heide aastas).

⁽¹⁰⁷⁾ Energiatarbimise vähenemist tuleb mõõta abitaotlusele eelnenud viie aasta energiatarbimise alusel (keskmine tarbimine aastas).

⁽¹⁰⁸⁾ Komisjoni 12. märtsi 2021. aasta rakendusmäärus (EL) 2021/447, millega määratakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõikele 2 kindlaks lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise kasutatavate võrdlusaluste muudetud väärtused ajavahemikuks 2021–2025 (ELT L 87, 15.3.2021, lk 29).

- (ii) alternatiivina toodetakse vesinikku võrgust võetud elektrist ja elektrolüüsiseade toodab vesinikku täiskoormustundidel, mille arv on sama suur või väiksem kui tundide arv, mil elektrienergia piirhind pakkumispäringkonnas põhineb käitistel, mis toodavad saastevaba elektrienergiat; Vesinikku, mida on juba võetud arvesse saastevaba vesinikuna punkti 73 alapunkti g tähenduses ja mis on toodetud täiskoormustundidel, mille arv on sama suur või väiksem kui tundide arv, mil elektrienergia piirhind pakkumispäringkonnas põhineb käitistel, mis toodavad taastuvenergiat, ei saa käesoleva jaotise kohaselt teist korda arvesse võtta;
- (iii) alternatiivina peab liikmesriik tagama, et kasutatud elektripõhine vesinik vähendab olulusringi jooksul kasvuhoonegaaside heidet vähemalt 70 % võrreldes fossiilkütusega, mille võrdlusväärtus on 94 g CO₂eq/MJ, ning et see on pärit taastuvallikatest. Elektrienergiast põhjustatud kasvuhoonegaaside heitkoguste arvutamise meetod ei tohiks suurendada fossiilkütuste tarbimist kooskõlas kava „REPowerEU“ eesmärkidega. Käesoleva jaotise kohaldamisel võib kasutada ainult seda toodetud vesiniku osa, mis vastab saastevabadest elektrijaamadest toodetud elektrienergia keskmisele osakaalule tootjariigis, mõõdetuna kaks aastat enne kõnealust aastat. Seda vesiniku osa, mida on juba arvestatud saastevaba vesinikuna punkti 73 alapunkti g tähenduses ja mis on toodetud käesoleva alapunkti kohaselt ja mis vastab taastuvelektrijaamades toodetud elektrienergia keskmisele osakaalule tootjariigis, mõõdetuna kaks aastat enne kõnealust aastat, ei saa käesoleva jaotise kohaselt teist korda arvesse võtta;
- i. abi antakse 31. detsembriks 2023 ja selle tingimus on, et investeringuga rahastatav käitis või seadmed peavad olema valmis ja käiku lastud 30 kuu jooksul pärast abi andmise kuupäeva või 36 kuu jooksul pärast taastuvallikatest toodetud ja punkti 73 alapunkti h tingimustele vastava elektripõhise vesiniku kasutamisse investeerimiseks loa andmise kuupäeva. Kui valmimise ja käikulaskmise tähtajast ei peeta kinni, tuleb pärast esimest kolme kuud tagasi maksta või vähendada 5 % eraldatud abisummast iga viivitatud kuu kohta; seejärel, pärast kuundat kuud suureneb see 10 %ni iga viivitatud kuu kohta, välja arvatud juhul, kui viivitus on tingitud abisaajast sõltumatutest teguritest ning seda ei oleks olnud võimalik ette näha⁽¹⁰⁹⁾. Kui valmimise ja käikulaskmise tähtajast peetakse kinni, võib tagasimakstavate ettemaksete kujul antava abi muuta toetusteks; vastasel juhul makstakse tagasimakstavate ettemaksete tagasi võrdsete aastaste osamaksete kaupa viie aasta jooksul alates abi andmise kuupäevast;
- j. abi võib anda investeringuteks, mille tööd on alanud 20. juulil 2022 või hiljem; enne 20. juulit 2022 alanud projektide puhul võib abi anda, kui on vaja investeerimist märkimisväärselt kiirendada või laiendada. Sellistel juhtudel on rahastamiskõlblikud ainult lisakulud, mis on seotud tööde kiirendamise või ulatuse laiendamisega;
- k. abi ei tohi anda kohaldatavate liidu standardite pelga täitmise eest⁽¹¹⁰⁾;
- l. abi peab ajendama abisaajat tegema investeringut, mida ta ilma abita ei teeks või teeks piiratud või muul viisil. Komisjon on seisukohal, et võttes arvesse erakordseid majandusraskusi, mida ettevõtjatel praeguse kriisi tõttu esineb, on üldiselt nii, et abi puudumisel jätkaksid abisaajad oma tegevust muutusteta, tingimusel et tegevuse muutusteta jätkamine ei kujuta endast liidu õiguse rikkumist;
- m. abikõlblikud kulud on abi saava projekti kulude ja kulude kokkuhoiu või lisatulude vahe võrreldes olukorraga, kus abi ei anta, investeringu eluea vältel;

⁽¹⁰⁹⁾ Need tegurid võivad hõlmata näiteks elanikkonna kohustuslikku liikumispäringut pandeemia tõttu või häireid projektide jaoks vajalike seadmete tarneahelas. See ei hõlma aga viivitusi projekti jaoks nõutavate lubade saamisel.

⁽¹¹⁰⁾ Nagu on määratletud komisjoni teatise „Kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised alates aastast 2022“ punkti 19 alapunktis 89 (ELT C 80, 18.2.2022, lk 1).

- n. abi osakaal ei tohi ületada 40 % abikõlblikest kuludest. Abi osakaalu võib suurendada 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjatele antava abi korral ja 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjatele antava abi korral. Abi osakaalu võib suurendada 15 protsendipunkti võrra investeringute puhul, mille abil vähendatakse kasvuhoonegaaside otsest heidet vähemalt 55 % või energiatarbimist vähemalt 25 % võrreldes investeringuelse olukorraga ⁽¹¹¹⁾;
- o. alternatiivina punkti 73 alapunktides m ja n sätestatud nõuetele võib investeerimisabi anda avatud, selge, läbipaistva ja mittediskrimineeriva pakkumismenetluse raames, mis põhineb eelnevalt kindlaks määratud objektiivsetel kriteeriumidel ja viib miinimumi strateegilise pakkumise riski. Vähemalt 70 % pakkumuste järjestamisel kasutatavatest valikukriteeriumidest tuleb määratleda abina keskkonnakaitse ühiku kohta (nt eurot vähendatud CO₂ heite tonni kohta või eurot säästetud energiaühiku kohta). Pakkumismenetlusega seotud eelarve on siduvaks piiranguks, millest tulenevalt võib eeldada, et kõik pakkujad ei saa abi;
- p. kava peab olema koostatud viisil, mis võimaldab vähendada juhuslikku kasumit, sealhulgas äärmiselt kõrgete elektri- või maagaasihindade korral, kehtestades eelnevalt kindlaks määratud tagasinõudemehhanismi;
- q. selle jaotise kohane abi ei ole kombineeritav muu abiga samade abikõlblike kulude jaoks.

2.7. Elektritarbimise täiendavaks vähendamiseks antav abi

- (74) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohastest võimalustest ja käesolevas teatises esitatud võimalustest kaugemale ulatuv ajutine abi võib olla vajalik, et saavutada määruse (EL) 2022/1854 ⁽¹¹²⁾ artiklitega 3 ja 4 hõlmatud elektritarbimise vähendamine. See abi võib aidata leevendada elektrihindade erakordset tõusu kallimate elektritootmistehnoloogiate (praegu gaasil põhinevate) tarbimise vähendamise kaudu. Seepärast on sama oluline säilitada stiimulid praegusteks elektritarbimise vähendamisteks ja tagada kooskõla määruses (EL) 2022/1369 ⁽¹¹³⁾ sätestatud gaasinõudluse vähendamise eesmärkidega. Liikmesriikidevahelisi erinevusi silmas pidades on vaja suuniseid, et tagada paindlikkust reguleerivad kriteeriumid, mille eesmärk on tagada võrdsed tingimused ja säilitada ühtse turu terviklikkus.
- (75) Komisjon peab sellist elektritarbimise vähendamiseks antavat abi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, kui täidetud on järgmised kumulatiivsed tingimused:
 - a. abi peab olema rahaliseks hüvitiseks üksnes juhul, kui sellist hüvitist makstakse täiendava tarbimata jäetud elektri eest, võrreldes eeldatava tarbimisega („vastupidine stsenaarium“) asjaomasel tunnil ilma punkti 75 alapunktis e (edaspidi „täiendav tarbimise vähendamine“) osutatud võistupakkumiseta. Tarbimise täiendava vähendamise kindlaksmääramiseks võib kasutada erinevaid meetodeid. Tagamaks, et abi antakse üksnes nõudluse täiendavaks vähendamiseks, peaksid liikmesriigid üldiselt võtma arvesse kõrgematest energiahindadest tulenevaid stiimuleid, muudest toetusmaksetest ja kavade tulevaid võimalikke stiimuleid, ilmastikutingimusi ja kuritarvitamise ohte;
 - b. abi peab olema kavandatud eelkõige selleks, et aidata saavutada määruse (EL) 2022/1854 ⁽¹¹⁴⁾ artiklites 3 ja 4 sätestatud elektritarbimise vähendamise eesmärk. Kui abi on kavandatud eesmärgi ületamiseks, peab liikmesriik näitama abist saadava täiendava kasu olemasolu (näiteks väiksemad energiasüsteemi kulud või gaasitarbimise vähenemine), mis on vajalikud ⁽¹¹⁵⁾ ja proportsionaalsed tõsise häire kõrvaldamiseks majanduses, säilitades samal ajal siseturust;

⁽¹¹¹⁾ Kasvuhoonegaaside otseste heite või energiatarbimise vähenemist tuleb mõõta abitaotlusele eelnenud viie aasta kasvuhoonegaaside otseste heite või energiatarbimise keskmise alusel (keskmine heide/tarbimine aastas).

⁽¹¹²⁾ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 2611, 7.10.2022, lk 1).

⁽¹¹³⁾ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

⁽¹¹⁴⁾ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 2611, 7.10.2022, lk 1).

⁽¹¹⁵⁾ Sellist abi peetakse üldiselt vajalikuks, kui see aitab kaasa gaasitarbimise vähendamisele.

- c. abi tuleb anda prognoositud mahu ja eelarvega abikava raames;
- d. abi võib anda mitmes vormis, sealhulgas otsetoetused, laenud ja tagatised;
- e. abi tuleb anda võistupakkumise raames, mis on avatud, selge, läbipaistev ja mittediskrimineeriv ning põhineb objektiivsetel kriteeriumidel, mis on eelnevalt kindlaks määratud ja mis viivad miinimumi strateegilise pakkumise riski. Ülemäärase hüvitamise riski tuvastamisel peab abi olema koostatud viisil, mis võimaldab vähendada juhuslikku kasumit, näiteks kehtestades eelnevalt kindlaks määratud tagasinõudemehhanismi;
- f. võistupakkumine peaks põhimõtteliselt olema avatud tarbimise täiendava vähendamise kõigile võimalikele viisidele, eelkõige:
 - i. tarbijapoolne elektritarbimise muutmine või vältimine;
 - ii. pärast arvesti läbimist toimuv salvestamine, et vähendada tarbimist tipp tundidel (välja arvatud juhul, kui abi ei too kaasa täiendavat tarbimise vähenemist), ning
 - iii. pärast arvesti läbimist töötavad elektrenergia tootmise vahendid, mille puhul ei kasutata kütusena gaasi. Liikmesriigid võivad otsustada välistada teistel fossiilkütustel põhineva tootmise;
- g. seoses punkti 75 alapunktiga f võivad kavad piirduda ühe või mitme abisaajate kategooriaga ühel järgmistest asjaoludest:
 - i. kui potentsiaalsete abisaajate võimalike pakutavate teenuste omaduste erinevused (nt kestus, aktiveerimise sagedus) on sellised, et pakkumisi MWh kohta ei saa pidada võrreldavaks;
 - ii. kui liikmesriigid suudavad komisjonile tõendada, et konkurentsi ei moonutata põhjendamatult, või
 - iii. tagamaks õigeaegset rakendamist (nt olemasolevate kavade pikendamise kaudu);igal juhul ei tohi kavad sisaldada kunstlikke piiranguid ega diskrimineerimist. Direktiivi (EL) 2019/944⁽¹¹⁶⁾ artikli 17 kohaselt ei tohi kavad põhjendamatult piirduda konkreetsete klientide või kliendirühmadega, sealhulgas energiavahendajatega;
- h. võistupakkumises osalemise kriteeriumid peavad olema läbipaistvad, objektiivsed ja mittediskrimineerivad. Abisaajatel peab juba olema sobiv elektriarvesti⁽¹¹⁷⁾ või kohustus paigaldada see enne tarbimise täiendavat vähendamist. Halduskoormuse vähendamise eesmärgil võib kohaldada abisaajate minimaalse pakkumiskoguse nõuet; sellisel juhul ei tohi minimaalne pakkumiskogus olla suurem kui 10 MW ja künnise saavutamiseks peab olema lubatud energiavahendamine;
- i. selleks et abisaajad saaksid oma pakkumistele täpse hinna määrata, tuleb määratleda selged ja objektiivsed kriteeriumid ning kirjeldada, millal abisaaja täiendav tarbimise vähendamine aktiveeritakse. Siiski võib osutuda vajalikuks kehtestada piisavad kaitsemeetmed, näiteks teatav juhuslik aktiveerimine, et vältida stiimulite loomist selliseks kuritarvitamiseks loomist nagu vastupidiste stsenaariumide arvu kunstlik paisutamine;
- j. vältimaks negatiivseid tagajärgi gaasitarbimisele, peaksid abisaajad võtma kohustuse, et nende täiendav elektritarbimise vähendamine ei suurenda nende üldist gaasitarbimist. Lisaks peaksid abisaajad võtma endale kohustuse mitte tarbida rohkem kui 150 % elektrenergia tarbimise vähendamise kompenseeritud tippkoormuse tipuvälisest koormusest abi puhul, mis vähendab elektritarbimist tipp tundidel, et saada kasu elektri suunamisest tipp tundidelt tipuvälisele⁽¹¹⁸⁾ ajale, vältides samas üldise elektritarbimise vähendamise eesmärgi saavutamise takistamist;

⁽¹¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrenergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (uuesti sõnastatud) (ELT L 158, 14.6.2019, lk 125).

⁽¹¹⁷⁾ St mõõdab tarbimist eraldi, kui on vaja täiendavalt vähendada nõudlust ja kui seda ei ole vaja.

⁽¹¹⁸⁾ „tipuväline koormus“ tuleb määratleda nii, et kui elektri tootmiseks kasutatakse gaasi, välditakse üldiselt elektritarbimist.

- k. võistupakkumise raames tuleb abisaajad valida tarbimise täiendava vähendamise madalaima ühikuhinna alusel (eurot/MWh või sellega samaväärne ⁽¹¹⁹⁾). Liikmesriigid võivad kehtestada täiendavaid objektiivseid, läbipaistvaid ja mittediskrimineerivaid järjekriteeriume, et edendada keskkonnahoidlikumaid tehnoloogiaid, mis on vajalikud selleks, et toetada liidu keskkonnakaitse eesmärkide saavutamist;
- l. igale abisaajale tuleb maksta hüvitist vastavalt tegelikult saavutatud täiendavale tarbimise vähenemisele (erinevalt täiendavast tarbimise vähendamisest, mida abisaaja on kohustunud saavutama);
- m. abi ei tohi põhjendamatult moonutada elektrienergia siseturu toimimist. Liikmesriigid võivad avada abi piiriüleseks osalemiseks;
- n. kompenseeritud täiendav tarbimise vähendamine peab toimuma määruse (EL) 2022/1854 ⁽¹²⁰⁾ asjaomas(t)e artikli(te) kohaldamisaja jooksul, või juhul kui abi ületab neid eesmärke, 31. detsembriks 2023,
- o. kumulatsioon muude riigiabimeetmetega on võimalik, kui välditakse ülemäärast hüvitamist, tagades näiteks, et abi antakse avatud võistupakkumise kaudu. Igal juhul ei saa abi anda, kui see katab abikõlblikud kulud, mis on juba kaetud muude riigiabimeetmetega.

3. JÄRELEVALVE JA ARUANDELUS

- (76) Liikmesriigid peavad avaldama iga käesoleva teatise alusel antud üle 100 000 euro ⁽¹²¹⁾ suuruse üksikabi ning üle 10 000 euro ⁽¹²²⁾ suuruse põllumajanduse esmatootmise ja kalandussektori abi kohta asjakohase teabe ülevaatlikul riigiabi veebisaidil või komisjoni IT-vahendit ⁽¹²³⁾ kasutades 12 kuu jooksul pärast abi andmist.
- (77) Kui abi kogusumma ettevõtja kohta ületab 50 miljonit eurot, peavad liikmesriigid käesoleva teatise punkti 2.4 kohaste abimeetmete puhul lisama oma kavadesse nõude, et abisaaja peab ühe aasta jooksul alates abi andmisest esitama abi andvale asutusele kava, milles täpsustatakse, kuidas abisaaja vähendab oma energiatarbimise CO₂ jalajälge või kuidas ta rakendab käesoleva teatise punktis 33 kirjeldatud keskkonnakaitse või varustuskindluse nõudeid. Seda nõuet kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2023.
- (78) Liikmesriigid peavad esitama komisjonile aastaaruanded ⁽¹²⁴⁾.
- (79) Liikmesriigid peavad tagama, et säilitatakse üksikasjalik dokumentatsioon käesolevas teatises käsitletud abi andmise kohta. Dokumentatsiooni, mis peab sisaldama kogu vajalikku teavet, mis võimaldab kontrollida vajalike tingimuste täitmist, tuleb säilitada kümme aastat pärast abi andmist ja esitada taotluse korral komisjonile.
- (80) Komisjon võib paluda antud abi kohta täiendavat teavet, eelkõige selleks, et kontrollida, kas abimeetme heakskiitmise otsuses sätestatud tingimused on täidetud.

⁽¹¹⁹⁾ Näiteks kui abisaajad valitakse võimsushinna alusel (eurot/MW) tarbimise vähendamise eest kindlaksmääratud tundide arvul. Sellisel juhul tuleb tundide arv eelnevalt kindlaks määrata.

⁽¹²⁰⁾ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 261I, 7.10.2022, lk 1).

⁽¹²¹⁾ Teave, mida nõutakse vastavalt komisjoni 17. juuni 2014. aasta määruse (EL) nr 651/2014 III lisale ja komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 III lisale. Tagasimakstavate ettemaksete, garantiide, laenude, allutatud laenude ja muude vormide puhul tuleb aluseks oleva vahendi nominaalväärtus märkida abisaaja kaupa. Maksude ja maksete tasumisega seotud soodustuste puhul võib üksikabi abisumma märkida vahemikena.

⁽¹²²⁾ Teave, mida nõutakse vastavalt komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 III lisale ja komisjoni 16. detsembri 2014. aasta määruse (EL) nr 1388/2014 III lisale. Tagasimakstavate ettemaksete, garantiide, laenude, allutatud laenude ja muude vormide puhul tuleb aluseks oleva vahendi nominaalväärtus märkida abisaaja kaupa. Maksude ja maksete tasumisega seotud soodustuste puhul võib üksikabi abisumma märkida vahemikena.

⁽¹²³⁾ Riigiabi läbipaistvusmooduli avalik otsing võimaldab juurdepääsu teabele, mida liikmesriigid on esitanud üksikabi kohta vastavalt Euroopas kehtivatele riigiabi läbipaistvusnõuetele, ja selle leiab aadressilt <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=en>.

⁽¹²⁴⁾ ELT L 140, 30.4.2004, lk 1.

- (81) Käesoleva teatise rakendamise jälgimiseks võib komisjon nõuda, et liikmesriigid esitaksid koondteabe riigiabi meetmete kasutamise kohta praegusest kriisist ja sellega seotud piiravatest meetmetest tingitud tõsiste majandushäirete kõrvaldamiseks.

4. LÕPPSÄTTED

- (82) Komisjon kohaldab käesolevat teatist alates 28. oktoobrist 2022. Komisjon kohaldab käesoleva teatise sätteid kõigi meetmete suhtes, millest on teatatud alates 28. oktoobrist 2022, ning meetmete suhtes, millest on teatatud enne nimetatud kuupäeva.
- (83) Käesoleva teatisega asendatakse 23. märtsil 2022 vastu võetud ajutine kriisiraamistik, ⁽¹²⁵⁾ mida on muudetud 20. juulil 2022 ⁽¹²⁶⁾ (edaspidi „varasem ajutine kriisiraamistik“). Varasem ajutine kriisiraamistik tühistatakse alates 27. oktoobrist 2022.
- (84) Kokkuvõttes ei tohi varasema ajutise kriisiraamistiku jaotiste 2.1–2.3 alusel antud abi ja käesoleva teatise samade jaotiste alusel antud abi ühelgi ajahetkel ületada käesoleva teatise vastavates jaotistes sätestatud abi ülemmäärasid. Jaotise 2.4 puhul ei tohi varasema ajutise kriisiraamistiku alusel antud abi ja käesoleva teatise alusel antud abi ületada käesolevas teatises sama abikõlblikkusperioodi jaoks sätestatud abi ülemmäärasid. Varasema ajutise kriisiraamistiku jaotiste 2.5 ja 2.6 alusel antud abi ei saa kumuleerida käesoleva teatise samade jaotiste alusel antud abiga, kui see hõlmab samu abikõlblikke kulusid.
- (85) Kooskõlas komisjoni teatisega ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramise kohta ⁽¹²⁷⁾ kohaldab komisjon käesolevat teatist teatamata abi suhtes, kui abi on antud alates 28. oktoobrist 2022.
- (86) Kõigil muudel juhtudel kohaldab komisjon abi andmise ajal kehtivas ajutises kriisiraamistikus sätestatud norme.
- (87) Komisjon vaatab kõik käesoleva teatise jaotised läbi enne 31. detsembrit 2023 tähtsatel konkurentsiga seotud või majanduslikel, aga ka rahvusvaheliste arengusuundadega seotud kaalutlustel. Vajaduse korral võib komisjon esitada ka täiendavaid selgitusi oma lähenemise kohta konkreetsetele küsimustele.
- (88) Komisjon tagab tihedas koostöös asjaomaste liikmesriikidega, et meetmeid hinnatakse kiiresti, kui talle on esitatud käesoleva teatisega hõlmatud meetmete kohta selgel viisil kogu nõutav teave. Liikmesriigid peaksid teavitama komisjoni oma kavatsustest ja vastavate meetmete võtmise kavadest nii varakult ja täielikult kui võimalik. Komisjon annab selles protsessis liikmesriikidele suuniseid ja abi.

⁽¹²⁵⁾ ELT C 131I, 24.3.2022, lk 1.

⁽¹²⁶⁾ ELT C 280, 21.7.2022, lk 1.

⁽¹²⁷⁾ EÜT C 119, 22.5.2002, lk 22.

I LISA

Sektorid ja allsektorid, ⁽¹⁾ mida kriis eriti mõjutab

	NACE kood	Kirjeldus
1	0510	Kivisöe kaevandamine
2	0610	Toornafta tootmine
3	0710	Rauamaagi kaevandamine
4	0729	Muude mitteraudmetallide maakide kaevandamine
5	0891	Kemikaalide ja mineraalväetiste toorme kaevandamine
6	0893	Soola kaevandamine
7	0899	Muu mujal liigitamata kaevandamine
8	1041	Õli ja rasva tootmine
9	1062	Tärglise ja tärklisetoodete tootmine
10	1081	Suhkrutootmine
11	1106	Linnasetootmine
12	1310	Tekstiilkiudude ettevalmistamine ja ketramine
13	1330	Tekstiili viimistlemine
14	1395	Lausriide ja lausriidest toodete tootmine, v.a rõivad
15	1411	Nahkrõivaste tootmine
16	1621	Spoonide ja puitplaatide tootmine
17	1711	Paberimassi tootmine
18	1712	Paberi- ja papitootmine
19	1910	Koksitootmine
20	1920	Puhastatud naftatoodete tootmine
21	2011	Tööstusgaaside tootmine
22	2012	Värvainete ja pigmentide tootmine
23	2013	Muude anorgaaniliste põhikemikaalide tootmine
24	2014	Muude orgaaniliste põhikemikaalide tootmine
25	2015	Väetiste ja lämmastikuühendite tootmine
26	2016	Plasti tootmine algkujul
27	2017	Sünteeskautšuki (toorkummi) tootmine algkujul
28	2060	Keemilise kiu tootmine
29	2110	Põhifarmaatsiatoodete tootmine
30	2311	Lehtklaasi tootmine
31	2313	Klaasanumate tootmine

⁽¹⁾ (All)sektorid, mis on loetletud nende heitemahukuse ja kaubandusmahu alusel, vastavad nendele, mis on loetletud komisjoni 15. veebruari 2019. aasta delegeeritud otsuses (EL) 2019/708, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ seoses selliste sektorite ja allsektorite kindlaksmääramisega ajavahemikuks 2021–2030, mida peetakse kasvuhuonegaaside heite ülekandumisest ohustatuks (ELT L 120, 8.5.2019, lk 20).

32	2314	Klaaskiutootmine
33	2319	Muu klaasi tootmine ja töötlemine, sh tehniline klaas
34	2320	Tulekindlate toodete tootmine
35	2331	Keraamiliste kivide ja plaatide tootmine
36	2332	Põletatud savist telliste, kivide ja muude ehitustoodete tootmine
37	2341	Kodu- ja ehiskeraamika tootmine
38	2342	Keraamiliste sanitaarseadmete tootmine
39	2351	Tsemenditootmine
40	2352	Lubja- ja kipsitootmine
41	2399	Mujal liigitamata muude mittemetallsetest mineraalidest toodete tootmine
42	2410	Raua, terase ja ferrosulamite tootmine
43	2420	Terastorude, -õõnesprofiilide jms -toruliitmike tootmine
44	2431	Külmtõmbamine lattideks
45	2442	Alumiiniumitootmine
46	2443	Plii-, tsingi- ja tinatootmine
47	2444	Vasetootmine
48	2445	Muude mitteraudmetallide tootmine
49	2446	Tuumkütuse töötlemine
50	2451	Malmivalu

	Prodcodi kood	Kirjeldus
1	81221	Kaoliin ja muu kaoliinsavi
2	10311130	Toiduks valmistatud või konserveeritud kartulid külmutatult (sh täielikult või osaliselt ölis keedetud ja seejärel külmutatud) (v.a äädikaga või äädikhappega töödeldud)
3	10311300	Kuivatatud kartulist valmistatud pulber, jahu, helbed, graanulid ja terad
4	10391725	Kontsentreeritud tomatipüree ja -pasta
5	105122	Täispiimapulber
6	105121	Lössipulber
7	105153	Kaseiin
8	105154	Laktoos ja laktoosisiirup
9	10515530	Vadak ja töödeldud vadak pulbrina, graanulitena või muus tahkes vormis, kontsentreeritud või kontsentreerimata, lisatud magusainet sisaldav või mittesisaldav
10	10891334	Pagaripärm
11	20302150	Klaasjad emailid ja glasuurid, angoobid (savilobri) ja samalaadsed valmistised keraamika-, emaili- ja klaasitööstuses kasutamiseks
12	20302170	Vedelad läikelakid ja samalaadsed valmistised, klaasfritt ning klaasipulber, -graanulid ja -helbed
13	25501134	Vabasepistatud raudosad ülekandevõllide, nukkvõllide, väntvõllide ja väntade jms jaoks

II LISA

Vastavustabel

23. märtsil 2022 vastu võetud ajutine kriisiraamistik, mida on muudetud 20. juulil 2022		Käesolev ajutine kriisiraamistik	
Punktid	1–14	Punktid	1–14
Punkt	14a	Punkt	15
		Uued punktid	16–17
Punkt	15	Punkt	18
Punkt	16	Punkt	19
Punkt	17	Punkt	20
Punkt	18	Punkt	21
Punkt	19	Punkt	22
		Uued punktid	23–24
Punkt	20	Punkt	25
Punkt	21	Punkt	26
Punkt	22	Punkt	27
Punkt	23	Punkt	28
		Uued punktid	29–32
Punkt	24	Punkt	33
Punkt	25	Punkt	34
Punkt	25a	Punkt	35
Punkt	26	Punkt	36
Punkt	26a	Punkt	37
Punkt	26b	Punkt	38
Punkt	26c	Punkt	39
Punkt	26d	Punkt	40
Punkt	27	Punkt	41
Punkt	28	Punkt	42
Punkt	29	Punkt	43
Punkt	30	Punkt	44
Punkt	31	Punkt	45
Punkt	32	Punkt	46
Punkt	33	Punkt	47
Punkt	34	Punkt	48
Punkt	35	Punkt	49
Punkt	36	Punkt	50
Punkt	37	Punkt	51
Punkt	38	Punkt	52

Punkt	39	Punkt	53
Punkt	40	Punkt	54
Punkt	41	Punkt	55
Punkt	42	Punkt	56
Punkt	43	Punkt	57
Punkt	44	Punkt	58
Punkt	45	Punkt	59
Punkt	46	Punkt	60
Punkt	47	Punkt	61
		Uus alapunkt	61 alapunkt g
Punkt	47 alapunkt g	Punkt	61 alapunkt h
Punkt	47 alapunkt h	Punkt	61 alapunkt i
Punkt	48	Punkt	62
Punkt	49	Punkt	63
Punkt	50	Punkt	64
Punkt	51	Punkt	65
Punkt	52	Punkt	66
Punkt	53	Punkt	67
		Uus punkt	68
Punkt	53a	Punkt	69
Punkt	53b	Punkt	70
		Uus punkt	71
Punkt	53c	Punkt	72
Punkt	53d	Punkt	73
		Uued punktid	74–75
Punkt	54	Punkt	76
		Uus punkt	77
Punkt	55	Punkt	78
Punkt	56	Punkt	79
Punkt	57	Punkt	80
Punkt	58	Punkt	81
Punkt	59	Punkt	82
		Uued punktid	83–86
Punkt	60	Punkt	87
Punkt	61	Punkt	88